

LA INDEPENDÈNCIA PER ACONSEGUIR LA

SOCIALDEMOCRÀCIA

El cas del referèndum escocès per la independència

Lola Martínez i Sala

Treball de final del Grau de Ciències Polítiques i de l'Administració

Dirigit per Cesáreo Aguilera de Prat

Curs 2014 - 2015

LA INDEPENDÈNCIA PER DEFENSAR LA SOCIALDEMOCRÀCIA

1. PRESENTACIÓ	3
2. INTRODUCCIÓ	6
3. EL CONTEXT ESCOCÈS.	8
3.1. LA UNIÓ	8
3.2. LA DEVOLUTION	13
3.3. LA POLÍTICA ESCOCESA	17
4. DE L'ESCÒCIA SOCIALISTA A L'ESCOCIA NACIONALISTA	24
4.1. LABOUR PARTY: del Labour al New Labour	24
4.2. SNP: de la minoria a l'hegemonia	28
5. REFERÈNDUM ESCOCÈS PER LA INDEPENDÈNCIA	36
5.1. LA CAMPANYA	37
5.1.1. Els arguments del Better Together i el Yes Scotland	40
5.2. ELS RESULTATS	47
6. I ARA QUÈ	52
6.1 LA COMISSIÓ SMITH	53
6.2. LES ELECCIONS GENERALS DE 2015: l'anihilació dels laboristes en mans de l'SNP	55

1. PRESENTACIÓ

Aquest treball pretén il·lustrar, de manera senzilla i entenedora, el procés de la nació escocesa al voltant del referèndum per la independència que va tenir lloc el 18 de setembre de 2014. Un procés que, arran del procés independentista que viu el nostre país actualment, ha despertat un fort interès a Catalunya el darrer any. Les similituds entre ambdós processos secessionistes són moltes, però les diferències també són evidents. Ara bé, ho són, d'evidents, quan un se submergeix en la matèria, i és que les informacions que arriben a Catalunya sovint ho fan de la mà del filtre independentista. Fa mesos, una oportunitat laboral va fer, precisament, que fes aquesta immersió en la matèria i d'aquí precisament en neix la inquietud d'aquest document.

L'experiència personal viscuda sobre el terreny, com directora d'un petit grup de tres corresponsals pel mitjà digital directe.cat va permetre'm conèixer la qüestió de primera mà i va despertar-me un interès que encara dura a dia d'avui. Més enllà de les fonts acadèmiques i de premsa aquest document s'ha nodrit de les sensacions i tot el material recollit durant l'estada professional al país, durant la qual vaig poder entrevistar i intercanviar experiències amb multitud de persones implicades en el procés: des de l'activista James Sillars, a qui vaig poder acompanyar durant el seu tour per les zones obreres d'Escòcia a dalt de la Margo Mobile; James Dornan, un reputat diputat de l'SNP al Parlament Escocès; David Mc Donald, coordinador de la campanya del YesScotland a Glasgow, i el seu immens grup de voluntaris; John Paul Tonner, membre d'un grup de professors associats per la independència; la gent d'English Scots for Independence i del Green Party d'Edinburgh; la vicepresidenta de l'Scottish Labour Party, Kezia Dugdale; Chris Stephens, sindicalista del SNP Trade Union Group; Humza Yousaf, Ministre d'Afers Exteriors d'Escòcia i; fins i tot, Nicola Sturgeon i Alex Salmond, a Perth, a l'últim meeting de la campanya del Yes Scotland, on el meu equip i jo vam ser l'únic mitjà català que va poder accedir a l'acte.

La feina allà va permetre'm adonar-me de l'espectacular força i motivació de la campanya, en especial de la del sí, però també va fer adonar-me'n de certes qüestions que, fins al moment m'havien passat força desaparebudes, com la gran força de l'esquerra escocesa, l'enorme desig per aconseguir un full de ruta sense traves cap a la socialdemocràcia i el paper que la decadència del partit laborista juga en la transformació de la política escocesa. Vaig poder veure una societat totalment polititzada (en el bon sentit de la paraula), entregada i interessada en el debat, i molt mobilitzada - de la qual em van sorprendre la multitud de comentaris que m'asseguraven que, fins que el referèndum no va posar-se sobre la taula, havia patit d'una desafecció i desmotivació molt profunda-. En els porta a porta que vaig seguir, els voluntaris, de totes les edats i circumstàncies es queixaven del joc brut de l'Estat i els mitjans de comunicació, però tot i així, des del meu punt de vista el fair play era espectacular. Als carrers de Glasgow i Edinburgh, plens de voluntaris fent campanya, i amb les façanes vestides de Yes i de No Thanks, el civisme imperava a tot arreu, també als pobles, on les vaques anaven pintades amb el Yes i el No, evidenciaven que fins i tot els masos aïllats seguien de ben a prop les campanyes. Que Keiza Dugdale, líder dels laboristes escocesos i per tant unionista, em desitgés que el govern espanyol entengués que Catalunya tenia dret a votar per decidir el seu futur, va ser una situació, des del meu punt de vista, revelador i molt distant a la realitat catalana. El debat era indiscutiblement obert, i cada posició va poder explicar els seus motius i les seves propostes sense cotilles. Ningú dubtava de que els escocesos havien de votar.

Ara bé, l'estada allà també em va fer veure que tot i el mirall que els independentistes catalans havien volgut posar aquell estiu en els escocesos, els motius - més enllà d'alguns punts en comú- per als independentistes escocesos i catalans éren, en molts casos, diferents. Si bé es cert que comparteixen la voluntat de poder construir el seu propi futur com a nació i veuen en la independència l'eina per fer-ho, la clau en què es descriu aquest missatge és molt diferent. És molt sorprenent - especialment pels volts de l'onze de setembre- per una catalana, veure com el missatge independentista dels escocesos no destil·la una reivindicació de la identitat nacional perquè aquesta identitat no és qüestionada en cap moment. El primer impuls és el de pensar, i llavors per què són independentistes? I precisament, això és el que, en certa mesura, em va passar a mi quan vaig arribar a Escòcia. La resposta la vaig trobar allà mateix, una cultura política diferent i un model social diferent que discrepen amb la resta del Regne Unit. Un full de ruta propi, el qual he intentat plasmar de manera il·lustrativa en aquest treball que voldria, de complir amb els seus objectius, ser una guia que permetés a qualsevol persona adquirir les qüestions claus per comprendre la qüestió escocesa.

2. INTRODUCCIÓ

L'objecte d'estudi d'aquest document se centra en la situació política escocesa al voltant del referèndum per la independència que va celebrar-se a Escòcia el dia 18 de setembre de 2014. Per-ho, i definir correctament l'estat de la qüestió, s'observen prèviament els trets més destacats de la conjuntura escocesa, tals com el seu rol dins la Unió Britànica; el procés d'autonomització - és a dir de retorn de poders-, viscut fins aquell moment; i es descriu la dinàmica política del país. Així mateix, amb l'objectiu de complementar aquest marc conceptual, també es relata breument l'evolució del Partit Laborista i del Partit Nacional Escocès en el context escocès, com a principals actors polítics del moment i del procés.

Tot seguit, s'analitza el propi referèndum des de diverses vessants per elaborar una visió transversal de la qüestió que va més enllà del seu resultat final. En aquest sentit es descriu l'articulació dels dos bàndols de la campanya, el del sí i el del no, el seu funcionament i els seus arguments, assenyalant-ne els seus punts forts i les seves debilitats. Finalment els resultats també són analitzats i desglossats per tal d'extreure una idea aproximada del comportament electoral dels escocesos davant la disjuntiva secessionista.

El document inclou, també, un penúltim apartat que pretén posar sobre la taula els primers elements de l'endemà del referèndum a través de la descripció de la tasca de la Comissió Smith - que supervisa el nou procés de descentralització derivat de les promeses fetes durant la campanya pel bloc unionista- i de l'anàlisi dels resultats de les eleccions generals britàniques d'aquest mes de maig a territori escocès. D'aquesta manera, les conclusions d'aquest treball intenten anar més enllà de la descripció del procés i intenten apuntar diverses qüestions sobre el futur polític d'Escòcia que hauran d'esperar a ser verificades, o rebutjades, per l'actualitat política del país.

La metodologia d'aquest relat combina la purament descriptiva, a través de fonts acadèmiques i molts articles de premsa dels diaris de referència britànics, amb el

treball de camp i les entrevistes fetes sobre el terreny durant el mes de setembre de 2014, essencialment a les ciutats de Glasgow i Edinburgh. Així doncs, s'alternen les fonts acadèmiques i de premsa amb les pròpies, per tal d'aconseguir un document que pretén esdevenir una guia per a comprendre les qüestions clau del procés, passades i futures, i resoltre els principals interrogants que planteja que des de la perspectiva catalana, condicionada per la nostra pròpia actualitat.

Així doncs, aquestes questions i interrogants que a continuació es pretenen dilucidar són els següents :

- quines són les principals diferències entre Escòcia i la resta del Regne Unit que han provocat el creixement dels seguidors de la independència
- l'objectiu últim pel qual una gran part dels escocesos persegueixen la independència del seu país
- quins són els motius de l'auge electoral del principal partit independentista, l'Scottish National Party
- un cop rebutjada la secessió en referèndum, quin paper té, i tindrà, la issue política de la independència a Escòcia

Finalment, el treball es planeja la hipòtesi inicial, que és la següent:

- L'SNP, i amb ell el discurs independentista, han crescut quan han sabut situar-se en l'imaginari dels escocesos com l'eina per aconseguir la socialdemocràcia que majoritàriament vol la aquesta societat, tradicionalment d'esquerres i socialista.

3. EL CONTEXT ESCOCÈS.

3.1. LA UNIÓ

El debat sobre si la Unió Britànica s'està desfent, si s'està transformant i, fins i tot, si mai ha existit una unió veritable és un dels temes de debat dins la literatura acadèmica del moment, arran de la revitalització del nacionalisme escocès. El Regne Unit sempre ha estat un dels exemples més utilitzats per parlar d'Estat unitari, tanmateix, existeix un consens bastant clar a l'hora d'afirmar que l'assimilació de les diverses nacionalitats és tan apreciable com desigual.

El Regne Unit està format per quatre nacions amb un nivell d'autonomia política asimètric, Anglaterra - que no té autonomia política-, Gal·les, Irlanda i Escòcia - que en ordre ascendent és la regió amb més autonomia-, totes elles reconegudes pel mateix Estat, per les elits i la societat britànica. Les diferències entre aquests quatre territoris no es basen només en una qüestió identitària o cultural, sinó que també n'hi ha de socioeconòmiques i polítiques molt destacables. Segons l'Office for National Statistics actualment el Regne Unit té una població estimada de 64.1 milions de persones (2013), dels quals el 84% es concentren a Anglaterra. La descompensació demogràfica, per tant, és més que evident: Escòcia només representa 8,3% de la població, mentre que Gal·les aporta el 4,8% i Irlanda el 2,9%. És a dir que el conjunt de les tres nacions representen en termes de població una part molt petita de l'Estat que Anglaterra. Una part que, a més, tampoc és proporcional a la seva magnitud territorial, i és que Anglaterra té una densitat de població molt superior a les nacions perifèriques (413 persones per km² davant de les 68prs/km² d'Escòcia, per exemple).

La contribució econòmica de les regions del Regne també és lluny de ser homogènia i proporcional. Amb dades de 2012 podem de l'Office for National Statistics podem observar que el valor afegit per càpita és força diferent entre Anglaterra (21,937 lliures) i Gal·les (17,401lliures). En aquest sentit la regió que més

s'aproxima al centre és Escòcia, amb un valor afegit per càpita de 20,013 lliures. Amb tot però, Anglaterra suposa el gran contribuïdor a l'economia del Regne, ja que aporta el 84,4% d'aquest valor afegit, a una gran distància d'Escòcia, el segon contribuïdor, amb una aportació del 7,7%. Ara bé, també cal fer notar que, malgrat que, en termes econòmics, la distància entre Anglaterra i les nacions perifèriques, pràcticament sempre és enorme, la diferència entre Escòcia i Gal·les i Irlanda, també acostuma a ser força significativa - tal i com s'aprecia a la infografia sobre les dades econòmiques (en taronja). En termes generals, es pot afirmar que Anglaterra és sens dubte el motor econòmic de la Unió Britànica, i que Escòcia és, a una distància important, la segona potència del Regne. Així mateix també cal posar en valor el fet que l'Estat britànic té diferències molt significatives entre les seves regions, precisament en aquest sentit, d'acord amb C. Aguilera de Prat i R. Martínez (2000) la tradicional impressió d'homogeneïtat i consens de la societat britànica ha de ser relativitzada al haver-se accentuat les diferències socials i territorials després del llarg període de governs conservadors (1979-1997). I és que de fet, aquestes diferències econòmiques, de territori i de població reflecteixen, en certa manera, el fet que el Regne Unit, malgrat ser un Estat únic, sempre ha estat, i de fet encara és, un regne format de la unió de quatre pobles diferents, tal com indica el seu nom. En definitiva, el Regne Unit és el resultat d'una agregació de Regnes que han conservat algunes particularitats institucionals, fet que ha permès que persisteixi un cert rerefons pactista que explica l'estructura asimètrica de l'Estat, a mig camí entre un estat federalitzant i un estat completament centralitzat (C.R.Aguilera de Prat, R. Martínez, 2000).

La creació del Regne Unit es remunta a la Unió entre el Regne d'Anglaterra i el Regne d'Escòcia el 1707, amb la signatura de la *Union Act*, un compendi de lleis aprovades pels parlaments d'Anglaterra i Escòcia que permetien la unió entre els dos estats. Aleshores, el Regne d'Anglaterra ja incorporava Gal·les, conquerida al s.XIII, i per tant la primera versió del Regne Unit comptava amb tres pobles. Va ser gairebé un segle després quan es va formar el Regne Unit de Gran Bretanya i Irlanda, amb la signatura de l'Acta d'Unió el 1800 i la fusió del parlament britànic i irlandès en un de sol. El 1922, però, 26 comptats irlandesos esdevindrien l'Estat independent que ara coneixem com a Irlanda, deixant-ne només sis dins el Regne

Unit, el territori actualment conegut com Irlanda del Nord, i resultant-ne l'actual Regne Unit de Gran Bretanya i Irlanda del Nord. Aquesta Unió que malgrat els canvis territorials viscuts, especialment fruit de la colonització i la posterior descolonització, encara es manté avui, i ha adoptat la forma d'un Estat unitari, amb un grau d'assimilació i integració de les nacionalitats apreciable en el temps. Tanmateix, el Regne Unit no ha necessitat un grau de centralisme tan elevat com altres Estats per fer-ho. A diferència d'altres Estats del mateix tarannà, el Regne Unit ha mantingut certes particularitats de les nacions que ha absorbit i a nivell administratiu ha consolidat una certa autonomia local (coneguda com el *self-government*). Així mateix, ha construït un model estatal i constitucional flexible sobre el pilar de la sobirania parlamentària - que alhora se sosté sobre la base del bipartidisme-. El que sí que ha fet servir el Regne Unit com "cola" d'Estat, ha estat la creació de la "*britishness*", un nacionalisme britànic hegemonitzat per Anglaterra basat en un mite ideològic unionista, amb el propòsit implícit de diluir la plurinacionalitat de l'Estat en una entitat comuna (C.R.Aguilera de Prat, R. Martínez, 2000)

Tanmateix, després dels segles de convivència, amb la crisi de l'Imperi i el creixement de les demandes nacionalistes a partir dels anys 60's, es posa sobre la taula la "crisi de la unió", basada fonamentalment en un esgotament del model tradicional i en una articulació territorial insatisfactòria que no s'ha sabut resoldre. L'agreujament de la situació a Irlanda del Nord, l'ascens de les reivindicacions nacionalistes a partir de finals dels seixanta, la crisi del *Welfare State* i l'ingrés a la Comunitat Europea coincideixen amb aquest esgotament del model tradicional - basat en l'aïllament respecte Europa en favor de les relacions preferents amb els EUA- , i fan pal·lès l'anacronisme del nacionalisme homogenitzador anglès i l'existència d'un consens social perifèric sobre l'autonomia política (C.R.Aguilera de Prat, R. Martínez, 2000) . Fins el 1997, el Regne Unit té un caràcter marcadament centralista tot i permetre una certa autonomia local i la preexistència d'alguns elements constitucionals. El caràcter unitari de l'Estat afavoreix les tendències centralistes, amb l'increment de les funcions assistencials i intervencionistes que no permeten integrar institucionalment les diferències internes (C.R.Aguilera de Prat, R. Martínez, 2000). I de fet, tot i l'avenç de la descentralització (*devolution*), que agafa

un fort impuls a finals de 90, la cultura política britànica encara es manté fortament arrelada a la unitat territorial i a la supremacia de Westminster, tant en els sectors

Table 1. National identity within UK countries

	Scotland	Wales	England	Northern Ireland
Country identity only*	62%	58%	60%	47%
British identity only	8%	17%	19%	40%
Country and British only	18%	7%	9%	8%
Other identities	11%	18%	11%	5%

* Eg. Scottish only in Scotland; for Northern Ireland, 'Country only' refers to N Irish only (21%) or Irish only (25%).

conservadors com progressistes, que cada vegada més tendeixen a arguments més allunyats de la ideologia i utilitzen justificacions “pràctiques” sobre la fortalesa de l'estat i l'eficàcia de la unió.

La crisi de la Unió ha posat sobre la taula la decadència de la *britishness* i del seu efecte com a cohesionador de l'Estat. Segons The Guardian, amb dades de l'Office for National Statistics del 2011, la proporció de persones que s'identifiquen només com a britànics es concentra clarament a Anglaterra, i concretament als voltants de Londres, sent especialment baixa a Escòcia. A més, la nacionalitat britànica, en termes generals, és més atractiva entre els joves¹ i especialment poc atractiva entre la gent gran² que va viure la guerra i la decadència de l'Imperi Britànic. Així mateix, sembla que la identitat britànica és més popular entre les comunitats ètnicament diverses³ - recuperant aquest paper de “cola” d'Estat-, sent-ne un exemple la mateixa ciutat de Londres o Birmingham.

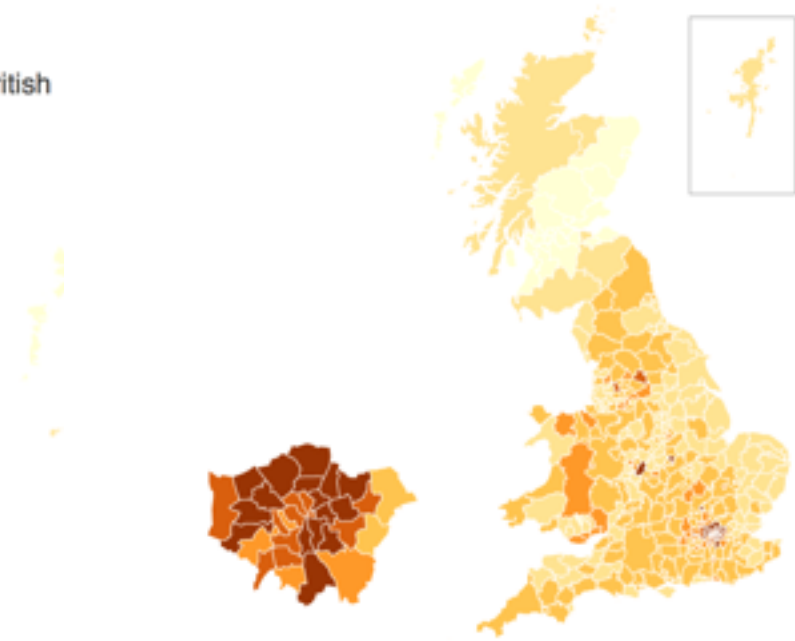
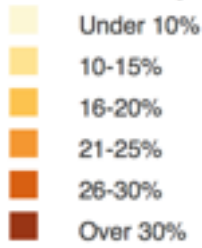
Les dades del cens del 2011 sobre les quals es basa The Guardian van preguntar per primera vegada sobre les identitats nacionals de la Unió, a més de la identitat britànica. D'aquesta manera, el 60% dels enquestats a Anglaterra van definir-se com a només anglesos davant la pregunta, mentre que a Gal·les un 58% van definir-se

¹Més del 20% de la població per sota els 60 anys escullen la britànica com la seva única identitat (The Guardian, 2013)

² Per sobre els 75 només un 13% escullen la britànica com la seva única identitat (The Guardian, 2013)

³ Gairebé la meitat de la població d'ètnia negra o asiàtica escullen la britànica com la seva única identitat (The Guardian, 2013)

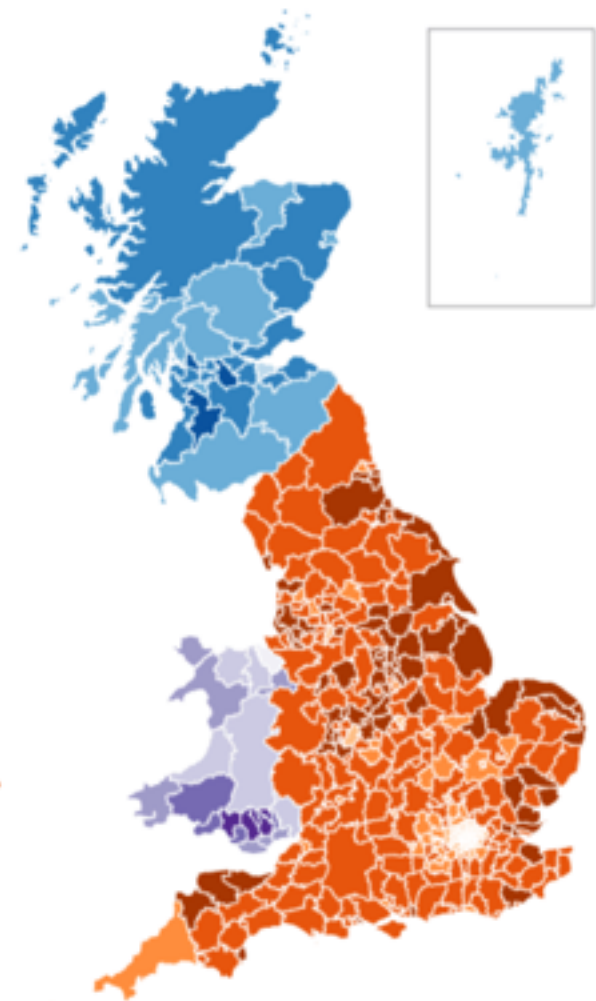
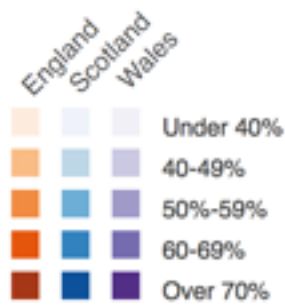
% who identify themselves as just British

British identity top five (%)

Harrow	41.6
Tower Hamlets	40.6
Brent	40.5
Redbridge	39.7
Newham	39.4

% who identify as just English, Scottish or Welsh

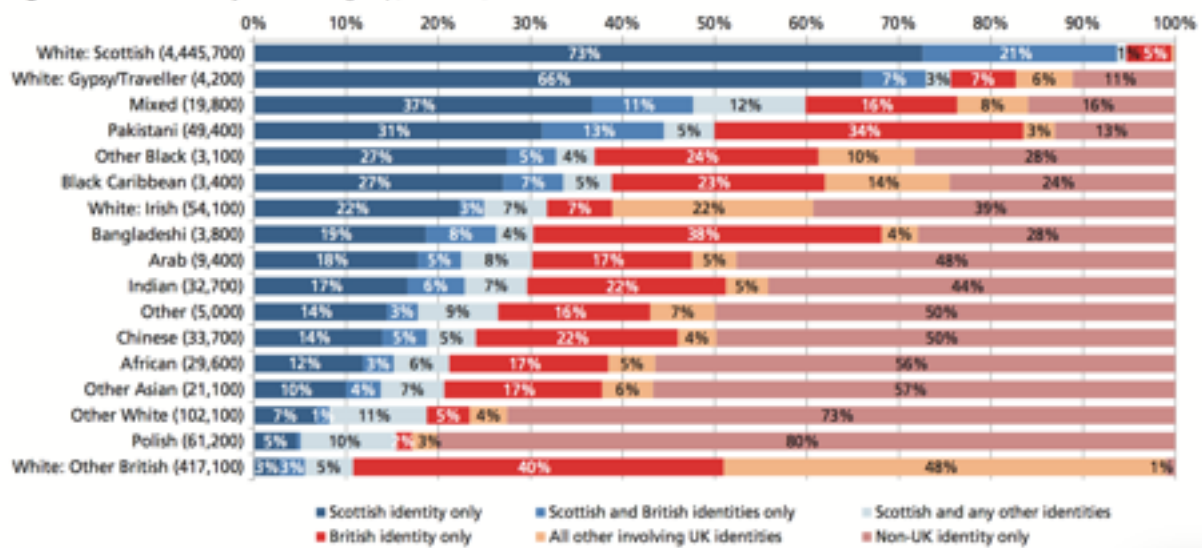
London in detail

Source: ONS, National Records of Scotland

com a gal·lesos. Les dades generals per Escòcia mostren que el 62% trien només l'escocesa com la seva identitat, mentre que només el 8% trien la britànica i el 18% ambdues. La màxima identificació es concentra en el cinturó central (West Dunbartonshire, North Lanarkshire, East Ayrshire), on més del 70% s'autodefineixen com a només escocesos - i un 83% dels residents se senten escocesos segons el mateix cens⁴-. En el cas escocès, fins i tot les comunitats de grups ètnics diferents també presenten un alt nivell d'identificació escocesa, igual o superior a la britànica. Les dades doncs, rebelen la pervivència d'una de fortes identitats nacional en contraposició a la identitat britànica, molt especialment a escòcia on tant la

Figure 1. National identity and ethnic group, Scotland, 2011

identificació nacional és molt elevada, com és la nació perifèrica on hi ha més gent que es descriu alhora amb la identitat nacional com de la Unió.

3.2. LA DEVOLUTION

Com s'ha esmentat anteriorment, el Regne Unit és un Estat Unió, és a dir un Estat format per l'annexió de Regnes, que han conservat alguna de les seves peculiaritats tot i perdre la seva autonomia. Històricament existien tres grans Secretaries d'Estat que representaven els interessos de les tres regions dins l'Estat, tanmateix actualment existeixen tres grans Comitès al Parlament que duen a terme aquesta tasca. Per entendre el sistema polític i administratiu d'Escòcia, doncs, cal tenir en

⁴ University of Manchester, 2014

compte, que s'han d'observar dues arenes diferents, la d'origen estatal, però també la que configuren les peculiaritats del país, ja que no existeix una uniformitat amb la resta de territoris. En aquest sentit, el sistema administratiu local britànic és extremadament complex: està configurat per quatre sistemes per nacionalitats, els ens territorials electius els quals es componen de consells escollits per sistema majoritari uninominal i integren tant als consellers que decideixen com als funcionaris que executen. A més, l'administració central no exerceix el gruix de les funcions executives, ja que delega aquesta tasca als ens locals, sent diferent la situació territorial d'Anglaterra i Escòcia (C.R.Aguilera de Prat, R. Martínez, 2000). En aquesta línia, en el cas ecocès té un paper molt important el procés que s'ha anomenat la *devolution of powers*, o en altres paraules, el procés de devolució de poders seguint un model d'Estat autonòmic fonamentat sobre la sobirania de Westminster - el poder és delegat i per tant la sobirania del poder sempre es manté al centre de l'Estat.

L'organització territorial de l'Estat britànic, de fet, no és una *issue* política rellevant al Regne Unit fins els anys setanta (C.R.Aguilera de Prat, R. Martínez, 2000) en una conjuntura d'ascens dels nacionalistes perifèrics - sobretot els escocesos- com a conseqüència d'un conjunt de factors socioeconòmics (pèrdua de l'Imperi, crisi econòmica mundial, accentuació de desigualtats,...) i de deficiències administratives i de descrèdit polític (debat integració a la UE, descrèdit del bipartidisme tradicional,...). En aquest context de creixent pressió autonomista, la resposta política de l'Estat podia contemplar diverses alternatives: 1) augmentar la descentralització administrativa delegant més funcions a les Offices territorials; 2)

reconèixer autonomia política perifèrica, de manera limitada (*cautious devolution*) o àmplia (*advanced devolution*); 3) introduir el federalisme, el que planteja, sobretot, el doble problema d'Anglaterra, i és, com evitar la seva hegemonia en una eventual federació britànica i com organitzar les indefinides regions angleses, o 4) admetre la independència de les nacionalitats perifèriques (C.R.Aguilera de Prat, R. Martínez, 2000). El 1969 , davant d'aquesta aquesta conjuntura, es crea la Kilbrandon Comission -

inicialment Crowther Commission- per analitzar les estructures d'Estat de la Unió i de les seves nacions constitutives, i és, de fet, l'informe (1973) d'aquesta comissió, el que detona l'aposta del govern per la solució intermitja, la *devolution*. La Comissió explora i sospesa diverses fórmules de federalisme, confederalisme i independència i finalment acaba recomanant la descentralització i una major autonomia per la seva possibilitat de formar un model d'Estat asimètric, compatible amb el caràcter unitari de la Unió Britànica. La Comissió, en la línia de l'autogovern, també va recomanar la creació d'assemblees legislatives per Escòcia i Gal·les.

Així doncs, amb les conclusions de la Comissió Kilbrandon a la mà, el Partit Laborista agafa el repte de la *devolution* i hi aposta fort elaborant els primers *White Papers* per explicar els avantatges de la descentralització. Tanmateix, els primers

intents de l'empresa no són gaire satisfactoris pel partit, els debats dels Comuns a 1975-1977 tenen poc nivell i fan augmentar el rebuig cívic a la devolution (C.R.Aguilera de Prat, R. Martínez, 2000). El procés de debat polític del projecte comporta fugues i oposicions entre les propies files laboristes i insatisfacció entre conservadors i nacionalistes. De fet, la primera proposta (*Scotland and Wales Bill*) dels laboristes és rebutjada a la votació final i el govern es veu obligat a fer concessions als conservadors i a elaborar dues lleis diferenciades per Gal·les i Escòcia. Però la derrota més contundent arriba el 1979 amb la celebració dels referèndums que han de ratificar les lleis per a la seva aplicació. A Gal·les s'imposa el vot de càstig en un clima de crisi econòmica i diverses vagues, i finalment el vot és negatiu (86,5% en contra de la devolution, amb un 58,3% de participació). A Escòcia el referèndum té un resultat positiu (51,6%) però la participació no arriba al mínim acordat per donar-lo per vàlid, ja que en els termes de l'acord entre laboristes i conservadors, per aplicar-se la reforma el sí havia de representar un mínim del 40% del cens (el sí va representar un 32,8% i el no un 30,8%). Finalment, doncs, malgrat els esforços la reforma per l'autonomia de les regions perifèriques no s'arriba a dur a terme, es presenta una moció de censura contra l'aleshores líder dels laboristes i Primer Ministre Britànic, James Callaghan, que acabarà portant a l'alternança al govern i al llarg lideratge de Margaret Thatcher.

Els 18 anys de neoliberalisme són una època dura de bloqueig per l'autogovern, de centralisme i immobilisme, i això fa que als noranta, el debat sobre l'autonomia reaparegui amb força. Al 1997, amb l'auge del New Labour de Tony Blair, els laboristes assoleixen una gran victòria electoral que els permet eliminar els conservadors del mapa electoral de Gal·les i Escòcia, i és en aquest moment quan els laboristes recuperen la idea de la devolution duent a terme nous referèndums. Aquesta vegada les lleis sotmeses a votació tenen més vocació descentralitzadora que les dels anys setanta i reconeixen competències significatives per a Escòcia en diverses àrees administratives (municipis, transports, gestió de tributs), econòmiques (desenvolupament, foment), socials (treball, gestió de seguretat social) i culturals (educació, esports, art) - a Gal·les el nivell d'autonomia previst és menor en termes de competències i de capacitat legislativa- (C.R.Aguilera de Prat, R. Martínez, 2000). Tanmateix, el referèndum és doble a Escòcia, per una banda es

pregunta per la creació d'un Parlament regional, i per l'altra sobre sobre la capacitat d'aquest Parlament per modificar la fiscalitat. Les consultes aquesta vegada obtenen un resultat afirmatiu⁵ que permet tirar endavant la devolution i dotar d'autogovern les dues regions perifèriques⁶

3.3. LA POLÍTICA ESCOCESA

La tradició política escocesa, malgrat evidentment tenir molt en comú amb la britànica té algunes diferències especialment singulars que val la pena veure per poder comprendre d'una manera més transversal el procés d'emancipació escocès i també la transformació de la dinàmica política del país.

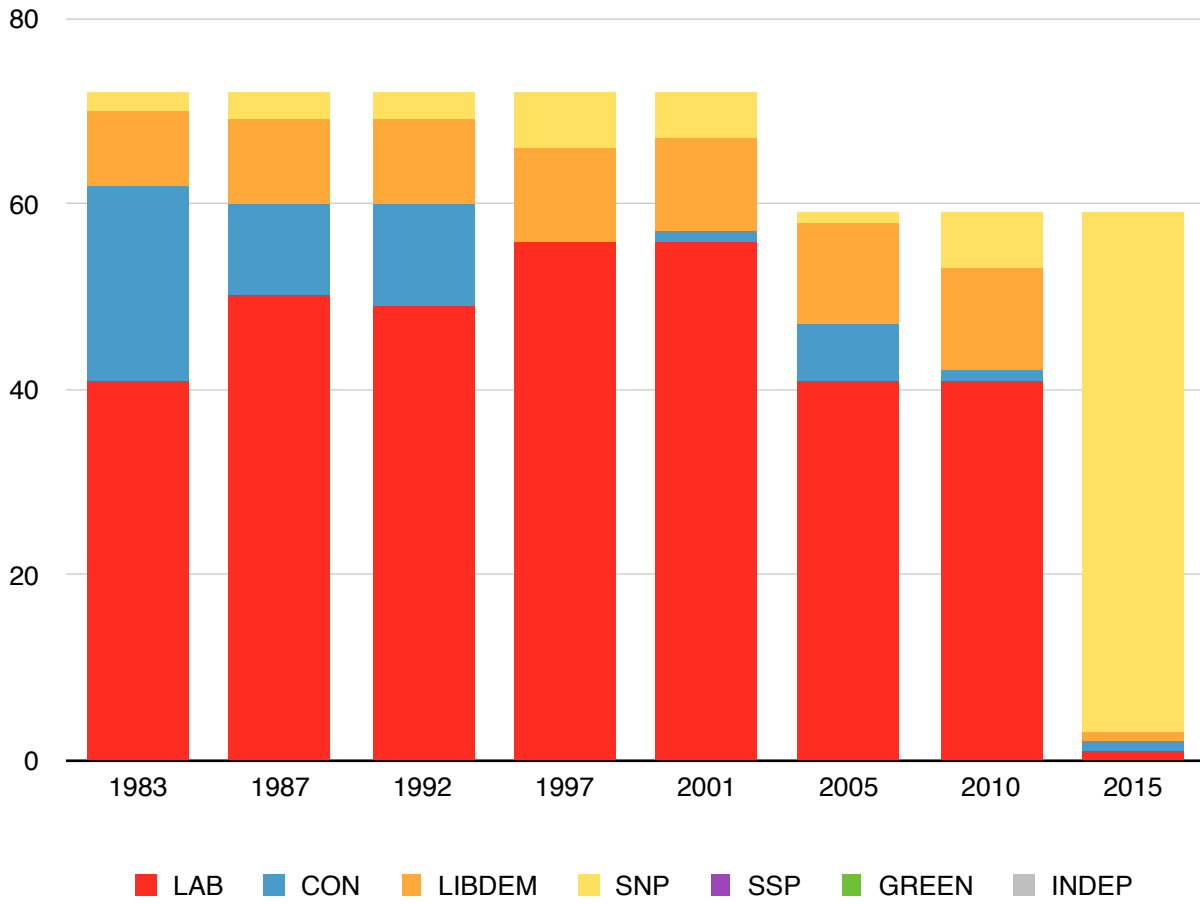
En primer lloc cal fer palès el fet que Escòcia, amb el reconeixement d'un cert grau d'autonomia per part de l'Estat, i amb la recuperació del seu Parlament, té a hores d'ara dues arenes polítiques i de govern que conviuen, la nacional i la regional (o autonòmica). En aquest sentit, Escòcia té dos Parlaments que la representen, i dos governs que la governen, cadascú a les àrees que li pertoca. Així, doncs, la situació és força similar a la que viu Catalunya, amb una diferència però, que és que les competències i el seu abast en el cas britànic-escocès estan molt més definides que en el cas espanyol-català -, és a dir, existeixen competències compartides però els marges d'actuació d'un o altre parlament o govern estan sovint més definits. Això a la pràctica es tradueix en el fet que Escòcia pot tenir un govern regional que coincideixi, o no, amb el govern de l'Estat, i a més el partit del govern escocès pot ser que tingui molta influència al Govern i al Parlament de Londres, o no. Així, l'anàlisi de la política escocesa requereix sempre de la comprensió entre els dos nivells de govern, i el mateix passa a nivell parlamentari.

Precisament en aquest mateix sentit, també cal tenir en compte que la configuració del Parlament Escocès, no es du a terme de la mateixa manera que a Westminster.

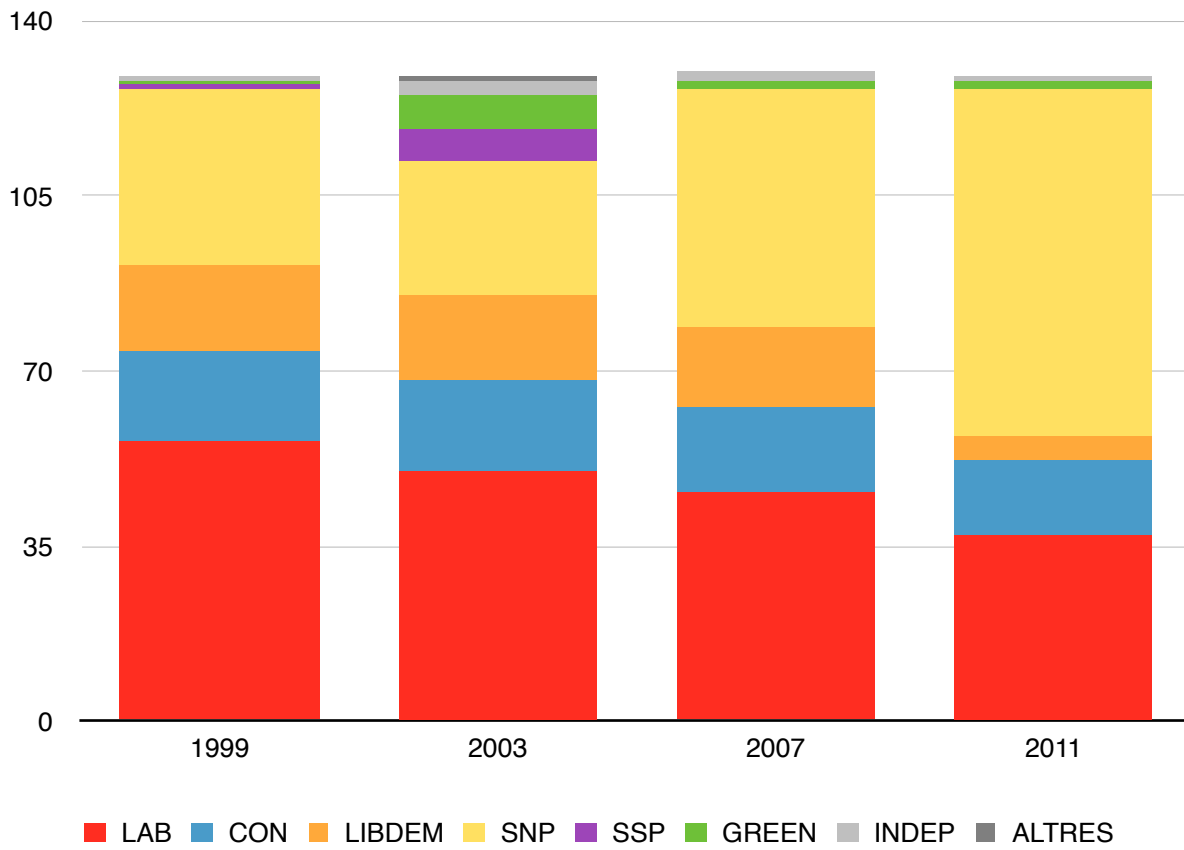
⁵ Escòcia: participació 60,1%, sí a la creació del Parlament 74,2%, 63,4% sí a la capacitat per modificar la fiscalitat. Il Gal·les: participació 53%, sí a favor de la devolution 50,3%

⁶ El procés de descentralització d'Irlanda del Nord segueix un procés paral·lel a un altre ritme.

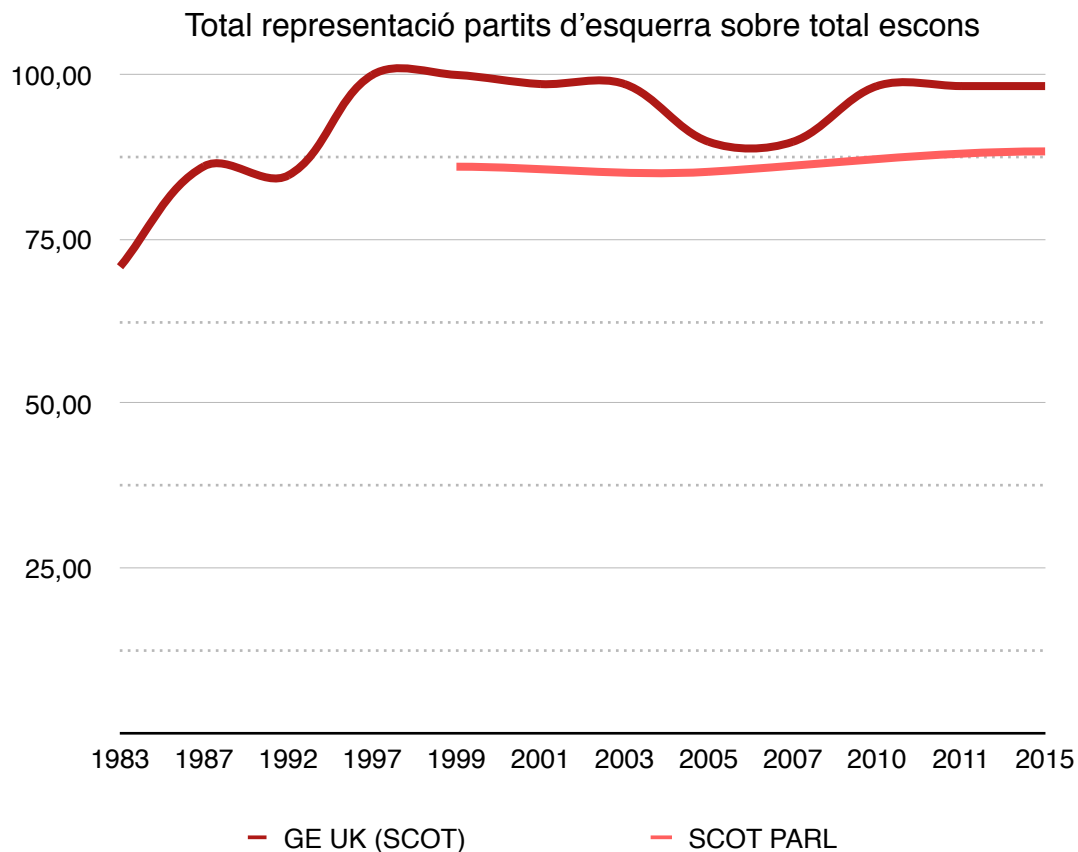
Eleccions Generals UK a Escòcia

Eleccions Escoceses (Parlament Escocès)

I això és així perquè Escòcia té un sistema electoral diferent⁷, que no segueix el mateix patró del britànic i afegeix un punt més de complexitat al mapa electoral escocès, confrontant un sistema estrictament majoritari amb un altre de majoritari però amb un grau de proporcionalitat. Aquest sistema, és relativament nou, del 1999 -amb el reestabliment del Parlament escocès-, i és fruit de la tria d'una fórmula electoral mixta. D'aquesta manera, el sistema electoral escocès combina el sistema majoritari tradicional britànic de districtes uninominals (*constituencies*) amb el

sistema del “representant addicional” (*Additional Member System*) - la distribució dels escons regionals s’aplica una vegada la distribució dels escons uninominals ha acabat-, que es tracta d’un sistema fonamentat en la Llei d’Hondt dirigit a potenciar la representació parlamentaria dels segons i tercers partits en nombre de vots i en detriment del primer partit. Els electors han d’emetre dos vots: el vot per escollir al representant del districte, i el vot per escollir els representants regionals - que es fa a una llista de partit en aquest cas- (IEA, 2011). Amb la primera assignació (la que es fa a partir del primer vot) s’assignen un total de 73 diputats, i a través de

⁷ El sistema electoral escocès és d’aplicació només a les eleccions al Parlament escocès, i per tant no s’aplica a les eleccions generals, que configuren el Parlament britànic

l'assignació de diputats regionals se'n designen 56. D'aquesta manera es constitueix un Parlament que és unicameral, de 129 membres i que es renova cada 4 anys - en comptes de cada 5 com el britànic- que té fortes competències especialment en àrees socioeconòmiques (educació, sanitat, vivenda, transports, indústria,...). Amb tot, el resultat és un sistema que, tot i majoritari com a tot el Regne Unit, és més representatiu i permet uns resultats lleugerament més proporcionals.

Com a conseqüència d'aquest disseny el sistema de partits escocès s'allunya lleugerament del bipartidisme -imperfecte- britànic i té certa tendència cap un pluralisme moderat, en termes de Sartori. En aquest sentit, l'increment del pluripartidisme a Escòcia, que s'accentua especialment des del 2003, apunta, per alguns analistes, cap a l'uropeïtzació del sistema de partits escocès (C. Aguilera de Prat, 2003) en contraposició de la tendència anglosaxona de la resta de l'Estat - tanmateix, els resultats de les eleccions d'aquest darrer mes de maig conjuntament amb les properes eleccions al Parlament escocès, l'any vinent (2016) podrien suposar un retrocés, redistribuït, d'aquesta evolució d'aquest pluripartidisme-. A més a més, el sistema de partits escocès també es diferencia del sistema de partits britànic pel fet evident de la presència de partits d'àmbit no estatal (PANE). I és que aquests dos fets responen sens dubte a preexistència d'un cleavage estat/perifèria que destaca en un Estat, el Regne Unit que, de manera general, ha tingut pocs cleverages rellevants durant la història. L'eix nacional provoca el naixement de partits ("només") escocesos i la introducció d'aquesta variable en les votacions. D'aquesta manera normalment els resultats han destacat dos partits importants - el guanyador, i el principal de la oposició- i un de minoritari de caràcter estatal⁸, al costat de l'SNP, de caràcter no estatal, a una distància significativa⁹. Tanmateix, val a dir que des de finals dels anys noranta l'SNP ha guanyat terreny, i l'increment es consolida, fins al punt que a partir de 2007, a més de la majoria obtinguda al Parlament Escocès, l'SNP comença a guanyar un terreny important també a les eleccions generals. Així doncs, un partit de caràcter no estatal comença a adquirir

⁸ A Escòcia, les darreres dècades (des de 1997) han estat el Partit Laborista i el Partit Liberal-demòcrata i el Partit Conservador per aquest ordre. *Vegeu gràfics en aquesta mateixa pàgina.*

⁹ Les eleccions generals al Regne Unit de maig de 2015 desdibuixen aquest esquema per complet a Escòcia per primera vegada

un paper destacable, fet que provoca inevitablement que l'eix nacional obtingui una importància més gran - obligant a posicionar-se a la resta de partits-.

Tot i així, malgrat la creixent importància de la variable nacional, el que és realment singular de la política escocesa és l'hegemonia indiscutible del centre-esquerra. En especial perquè Escòcia forma part d'un Estat, el Regne Unit, que ha tingut un dels governs neoliberals més durs del món i que en termes generals és conservador - ja que fins i tot l'esquerra majoritaria, el Labour, té posicions molt liberals actualment, fins i tot neoliberals. Des de 1983, la representació parlamentària de l'esquerra a Escòcia¹⁰ no ha baixat del 70% sobre el total dels diputats escocesos a Westminster, mantenint-se generalment a nivells entre el 86% i el 98%, arribant a assolir el 100% el 1997 amb l'auge de Blair. En el Parlament Escocès, no ha baixat mai del 85%, arribant a assolir el 88,5%. No hi ha dubte, doncs, que la societat escocesa és majoritàriament de centre-esquerra i, de fet, segurament la diferència més gran que tenen els escocesos amb la resta de l'estat no és una qüestió de llengua ni cultura - la qüestió de la llengua sempre ha estat una qüestió menor, fins i tot pels independentistes, i la cultura pròpia escocesa no ha estat mai qüestionada seriosament pels britànics- sinó precisament el seu consens general per un estat social. És per això que el vot del centre-esquerra és tant consolidat a Escòcia. Tanmateix, els canvis en els resultats electorals dels darrers anys fan pensar que el que està consolidat ara mateix és l'espai de l'esquerra, però que la seva composició està canviant. Si fins fa uns anys el líder indiscutible, i partit majoritari, del centre-esquerra a Escòcia ha estat el Partit Laborista, ara sembla que això està canviant. Des de la consecució de la devolution (1997) el nombre de vots i els escons obtinguts pel Partit Laborista han anat caient a Escòcia, fins arribar al punt que ha estat substituït per l'SNP, primer a Holyrood, i després a Westminster, com a partit de referència de l'esquerra a Escòcia. Tot i així, el nombre total de diputats de centre-esquerra, continuen representant un nombre pràcticament igual de diputats als dos parlaments. Aquest fet es veu molt clar en els resultats del Parlament Escocès, on la representació i la presència dels diferents partits d'esquerra ha variat força, amb la pujada i després desaparició de l'Scottish Socialist (SSP), els altibaixos del Green Party, la devallada dels laboristes i liberaldemòcrates i l'ascens de l'SNP. Tot i les

¹⁰ Labour + SNP + Libdem + Independent + SSP + Green

variacions de tots aquests partits, el nombre total de diputats del centre esquerra es manté molt estable i, de fet, en 12 anys augmenta un total de 3 diputats, i en el cas dels diputats escocesos a Westminster passa una cosa molt similar. Això evidencia que malgrat els canvis que s'estan produint en la representació dels partits, els espais electorals formats per l'eix ideològic esquerra/dreta es mantenen molt estables -amb un lleuger avenç de l'esquerra-. En aquest sentit, s'ha de senyalar que l'avenç del Partit Nacional Escocès, està produint dins aquest "espai de l'esquerra" i que de moment s'hi manté. Fins i tot els resultats espectaculars d'aquest partit a les darreres eleccions generals mantenen el sostre de l'esquerra assolit fa 5 anys amb una composició molt diferent: el 2011 el Partit Laborista obtenia 41 diputats, els liberaldemòcrates 11 i l'SNP 6, fent un total de 58; enguany l'SNP ha obtingut 53 diputats, els laboristes 1 i els liberaldemòcrates 1, fent un total, altra vegada de 55.

Resultats eleccions Parlament Escocès

	1999	2003	2007	2011
LAB	56	50	46	37
CON	18	18	17	15
LIBDEM	17	17	16	5
SNP	35	27	47	69
SSP	1	6	0	0
GREEN	1	7	2	2
INDEP	1	3	1	1
ALTRES		1		
TOTAL	129	129	129	129
TOTAL LEFT	111	110	112	114
% LEFT	86,05	85,27	86,82	88,37

En aquest context cal assenyalar tres conceptes, que des del punt de vista del sistema de partits, són importants per estudiar el procés d'independència escocès.

En primer lloc, que tots els PANE amb representació (o que han tingut representació recentment) a Escòcia, formen part del centre-esquerra i cap d'ells és unionista. I, en segon lloc, i conseqüència d'aquest primer punt, que el creixement de l'SNP no pot deslligar-se d'aquesta reestructuració de l'esquerra, malgrat el procés sobiranista. Evidentment, pel mateix motiu, tampoc pot deslligar-se de la decadència del Partit Laborista a Escòcia que perd terreny a un territori que històricament havia estat un feu electoral del partit.

4. DE L'ESCÒCIA SOCIALISTA A L'ESCOCIA NACIONALISTA

4.1. LABOUR PARTY: del Labour al New Labour

Scottish Labour

Els orígens del Partit Laborista Escocès es remunten al 1988 i a l'escocès Keir Hardie, sindicalista i activista del sector miner, defensor dels drets laborals, polítics i de les dones, i també de certa autonomia escocesa. Hardie es presentà a les eleccions de Mid-Lanark aquell mateix any, assolint un resultat insignificant però escenificant el naixement d'una força radical davant els liberals i conservadors. Poc després, concretament quatre mesos més tard, es formava el Partit Laborista Escocès, i un any més tard es fusionava amb l'Independent Labour Party, impulsat entre d'altres per Hardie. El 1899 el Congrés Escocès de Sindicats (Scottish Trade Union Congress) reuneix afiliats, socialistes i la secció escocesa del Partit Laborista Escocès per organitzar un Comitè Parlamentari de Treballadors, que més tard esdevindrà el Partit Laborista Escocès. Aquesta iniciativa precedeix la creació del Comitè Laborista de Representació (Labour Representation Committee) a Gal·les i Anglaterra el 1900, que en un inici es presentava com una plataforma i no tenia militants sinó organitzacions afiliades, i que al 1906 canviaria el seu nom pel de Partit Laborista. Finalment el 1909 el Partit Laborista Escocès es fusiona amb el seu partit germà per crear una organització política per a tot el Regne Unit (Scottish Labour Party, 2015).

A partir d'aquí, el Partit Laborista creix gairebé d'un grup de pressió d'arrel sindicalista fins a esdevenir un partit de masses entre els anys 20 i 30, i passa per una posterior modernització i perfeccionament de les tècniques de campanya que el du, a la pràctica, a un perfil de catch-all al centre esquerra a partir dels 80. El creixement és astronòmic, el 1922 el Labour Party esdevé el partit més votat a Escòcia, desbanca el partit Liberal com a principal actor de l'oposició i trenca així amb el bipartidisme tradicional britànic -i escocès- per reconstruir-lo sent protagonista del binòmi. Molt poc després, el 1924, trenta-cinc anys després de la fusió entre el Partit Laborista Escocès i el Partit Laborista, els laboristes aconseguixen formar el seu primer govern, en minoria -i gràcies en bona part als escons escocesos- i de pocs mesos de durada. Van haver de passar un govern en minoria més (1929) i la Segona Guerra Mundial - on els laboristes van tenir un paper important al costat de Churchill- perquè arribés el primer govern en majoria del Labour Party, el juny de 1945. L'acció de govern va basar-se en desplegar l'Estat del Benestar a través de serveis i mesures socials i progressistes, tractant temes com la cobertura sanitària, l'atenció a l'infància, la regulació dels parcs naturals,... Al 1964 els laboristes fóren escollits novament, i a Escòcia, Willie Ross, Secretari d'Estat, crea la Junta de Desenvolupament de Highlands i les Illes (Highlands and Islands Development Board) i l'Agència de Desenvolupament d'Escòcia (Scottish Development Agency). També en la línia de l'autonomia escocesa, els laboristes des del govern, creen al 1969 la Comissió Kilbrandon, responsable de la recomanació sobre la creació de les assemblees legislatives per Gal·les i Escòcia. Als setanta els laboristes advoquen per la primera *devolution* i per la creació del Parlament escocès, una aposta que no els surt gens bé, ja que s'enduen una gran derrota i fins i tot es produeixen fugues i oposicions dins les seves mateixes files. De fet, la derrota en el referèndum de 1979 és devastadora i porta als laboristes a perdre les eleccions, obrint la porta a una època conservadora amb molt poc marge per l'autonomia. Precisament aquest centralisme i immobilisme dels conservadors fa que, durant els 80, malgrat els resultats escassos dels laboristes a la resta del Regne, la força laborista es mantingui a Escòcia. Tot i així els vuitanta són una època dura pel Partit Laborista que treu els seus pitjors resultats i va pateix fortes crisis i rivalitats internes.

A finals dels anys vuitanta i principis dels anys noranta comença la remuntada dels laboristes coincidint amb el desgast de Margaret Tacher - sobretot amb l'introducció de la poll tax (impost per capitació) - i l'inici d'una recessió econòmica. Tot i així el canvi de lideratge dels conservadors provoca un frec a frec constant entre els dos partits britànics majoritaris, i finalment, el 1992, els laboristes es queden a la porta de la victòria i els conservadors continuen el govern tot i reduir la seva majoria notablement. Tot i que a Escòcia els laboristes mantenen la majoria, que no han perdut des de 1959, la situació evidencia la necessitat d'un canvi, per això neix el New Labour i ho fa de la mà de Tony Blair - a les imatges¹¹ (1995 i 2015) - Es tracta del líder més jove del partit fins el moment, conegut ja aleshores per la seva voluntat

modernitzadora de l'organització. Des del principi Blair deixa clar que si el partit vol tornar al govern ha de fer un canvi radical i, malgrat l'oposició de d'alguns dels sectors del partit més conservadors, és escollit com a nou líder del partit el 1995. El nou lideratge va acompanyat de l'aprovació del manifest "New Labour, New Life for Britain" que estableix la nova direcció del partit centrant-se en cinc àmbits, l'educació, la delinqüència, la salut, l'ocupació i l'estabilitat econòmica, i deixa intencionadament de banda els arguments sobre els impostos, que el 1992 els havien jugat en contra. En la mateixa línia Blair rebaixa la famosa Clàusula 4a de la Constitució del Partit Laborista, popularment coneguda com la definitiva de l'ideari socialista del partit, i simbòlicament identificada com l'element de canvi entre l'Old Labour i el

¹¹ Dailymail (2011), Telegraph (2015)

New Labour. Les següents eleccions, les de 1997, legitimen el New Labour de Blair amb la victòria dels laboristes. A Escòcia de seguida posen fil a l'agulla: si les eleccions éren al maig, tres mesos després, al setembre, duen a terme un nou referèndum per la *devolution*. En aquest cas per preguntar, novament, als escocesos si volen un Parlament propi, i aquesta vegada afegint-hi una segona pregunta sobre si l'assemblea legislativa en qüestió ha de tenir competències per augmentar els impostos. La resposta i la participació dels escocesos aquesta vegada permet finalment la materialització del Parlament, i al 1999 se celebren les primeres eleccions escoceses, on el Partit Laborista obté gairebé un 34% dels vots, esdevenint el líder escocès del partit, Donald Dewar, el primer Primer Ministre Escocès. Aquesta primera legislatura a Holyrood és especialment accidentada per als laboristes. Malauradament Dewar mor sobtadament l'octubre del 2000, com a conseqüència d'una hemorràgia cerebral provocada per una caiguda, i Henry McLeish el substitueix al càrrec. Però McLeish deixa el càrrec poc després, el novembre de 2001, havent de dimitir a causa d'una irregularitat financera. Agafa el relleu Jack McConnell que renova la majoria el 2003. A Westminster Blair repeteix majoria a les eleccions de 2001 i 2005, donant continuïtat a les mesures i reformes socials progressistes dutes a terme el primer mandat en la línia de la "tercera via". Per primera vegada a la història els laboristes obtenien el govern tres vegades consecutives.

L'any 2006 Toni Blair, i amb ell el seu segon, anuncia durant la Conferència Anual del partit, que abandonarà el lideratge. Poc després de les eleccions escoceses del 2007, on els laboristes són derrotats per un SNP en auge, Blair renuncia al càrrec formalment, i el Partit Laborista escull un nou líder, Gordon Brown que es nomena també Primer Ministre. A les eleccions generals de 2010, els laboristes perden la majoria davant dels conservadors de Cameron. Els laboristes perden 91 escons i a derrota és absoluta, fet que provoca la dimissió de Gordon Brown, primer com a líder del partit i, després, com a Primer Ministre quan els intents de quedar-se al poder construint una coalició amb els liberaldemòcrates fan fallida -i Cameron acaba sent el nou Primer Ministre-. Tot i així el partit es manté a Escòcia, fet que dóna esperances de remuntada al partit pels següents comicis a Holyrood. Finalment, però, gens més lluny de la realitat, els desitjos laboristes es veuen incomplets i

l'SNP guanya per majoria absoluta les eleccions al Parlament escocès de 2011. Ed Miliband - a la imatge¹² - agafa el relleu de Gordon Brown al capdavant del partit, i de fet esdevé una de les cares més populars de l'unionisme durant la campanya pel referèndum d'independència el 2014. La nova direcció de Miliband constitueix un comissionat el 2011 per aconseguir "un Partit Laborista Escocès efectiu, modern i capaç de guanyar-se la confiança i d'entregar-se a la gent d'Escòcia" (SLP, 2015) que elabora un paquet de propostes per la divisió escocesa del partit i crea la figura d'un líder escocès pel partit. Miliband ha presentat la seva dimissió com a líder del partit recentment -el dia 9 de maig de 2015 -, després de la desfeta electoral dels laboristes a les eleccions generals britàniques, i en especial a Escòcia on l'SNP ha aniquilat literalment el seu feu.

4.2. SNP: de la minoria a l'hegemonia

L'Scottish National Party es defineix com un partit "democràtic, compromès amb la independència escocesa". Es tracta d'un partit perifèric

(PANE) al Regne Unit, ja que només està implantat dins les fronteres escoceses i no depèn de cap altre partit ni presenta candidatures a la resta de la Unió. Es crea formalment, l'any 1934, de la unió entre el Partit Nacional Escocès (Scottish National Party), de tradició més revolucionària, i el Partit Escocès (Scottish Party), més

¹² The Telegraph (2015)

conservador - malgrat que poden identificar-se diverses confluències prèvies que també formen part de l'origen del partit, com la creació del mateix National Party of Scotland a través de la unió del Moviment Nacional Escocès (Scottish National Movement), l'Associació Nacionalista de la Universitat de Glasgow (Glasgow University Scottish Nationalist Association), i la Lliga Nacional Escocesa (The Scots National League) -. Aquesta unificació de diversos sectors del nacionalisme escocès sota un mateix paraigües, el de l'SNP, va ser, durant les primeres dècades una de les raons que explica els seus alts i baixos i tensions internes. De fet, segons afirma Pittock (2008), durant la dècada dels noranta, el ressò llunyà de les divergències encara era perceptible en posicionaments diferents entre "gradualistes" i "fonamentalistes".

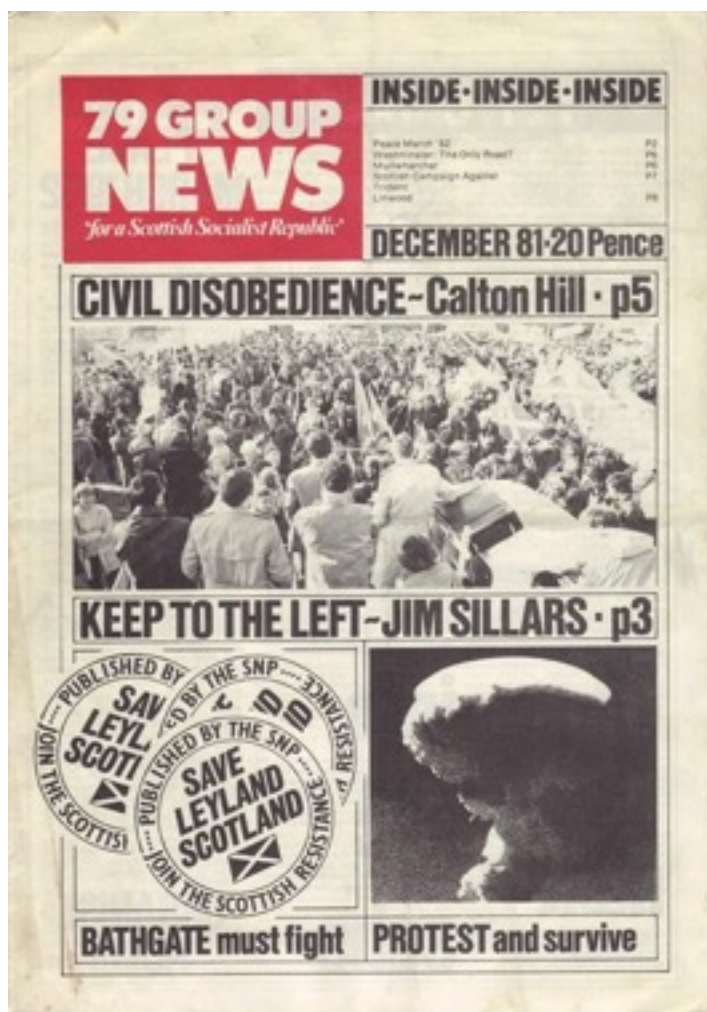
La història d'aquest partit és un camí d'alts i baixos, d'èxits i fracassos, que l'ha portat, a dia d'avui, a ser un partit clau de la política escocesa però també del Regne Unit. El creixement de l'SNP a una posició majoritària es concentra sobretot a les darreres dècades amb l'increment progressiu dels partidaris a la independència escocesa. De fet el 1935, a les primeres eleccions en que es va presentar, dels 8 seients pels que competia, no en va aconseguir cap. No va ser fins 10 anys després que el partit va aconseguir el seu primer èxit electoral. I és que el partit ha passat per diverses crisis internes, per falta d'organització - amb una estructura central poc forta i escassetat de quadres formades- i finançament, i crisis de discurs, debatent-se entre la prioritat del discurs independentista i el discurs social, que l'han portat a una trajectòria inestable al costat del seu màxim competidor, el ben implantat partit laborista.

A finals dels seixanta, l'SNP va començar a marcar l'agenda política, en una dècada que és comunament acceptada com la del resorgiment del nacionalisme escocès. El 1967 es produeix una victòria històrica de l'SNP a Hamilton amb Winnie Ewing al capdavant, que segons el diari Scots Independent va constituir el triomf del nacionalisme fonamentalista (Pittock, 2008). El nacionalisme creixia i també el suport a la independència, i poc després, al maig de 1968, l'SNP va obtenir 108 regidors a les eleccions municipals, representant de mitjana aproximadament un 30% del vot allà on es va presentar. Va ser en aquest moment, amb la irrupció

seriosa de l'SNP quan el partit laborista va haver de començar a reaccionar sobre les qüestions posades sobre la taula pels nacionalistes. L'ascens de l'SNP s'incrementava exponencialment, no obstant això els nacionalistes escocesos no van estar-se d'endur-se algunes decepcions en alguns comicis, com a les eleccions generals de 1970 - on van perdre l'escó de Hamilton-.

Durant els setanta, les protestes davant la passivitat del Parlament britànic -encara no existia el Parlament escocès modern- i del govern *tory* pel que fa a les qüestions escoceses va desencadenar diversos actes de protesta. L'SNP va treure partit d'aquesta època, amb la campanya "It's Scotland's oil" (És el petroli d'Escòcia) que els va permetre difondre un missatge encara utilitzat pel partit avui dia: Escòcia obté menys del que es mereix dels seus propis recursos. També és significativa la victòria del districte de Glasgow Govan per una de les líders més significatives del partit, Margo McDonald. La dècada dels setanta també va suposar la transformació de l'SNP en un partit modern, competitiu, progressista i amb un discurs ferm al voltant del model socialdemocràtic, una transformació en la que va ser clau el paper de William Wolfe, aleshores líder del partit. La injecció de suport i protagonisme de l'SNP després de la publicació de l'informe Kilbrandon - que recomanava la creació del Parlament escocès, i alhora argumentava que, sense la descentralització prèvia, el Parlament naixeria mort- van fer que l'SNP esdevingués per primera vegada una amenaça per un govern, ja debilitat. El Partit Laborista perdia força i els l'SNP en guanyava, i d'aquesta manera l'avenç dels independentistes va fer inevitable l'obertura de la *devolution* i els pactes dels laboristes amb els liberals.

L'època tatcheriana, va suposar un fort retrocés pel partit nacionalista, que va punxar a les eleccions de 1979 i 1983. Va ser un període d'atacs constants de l'oposició, acusats de "tories de tartan" pels laboristes, i de "separatistes" pels conservadors (Andrew Black, 2012). L'època de retrocés va fer aflorar diferències al partit, fins al punt que van articular-se dues corrents crítiques importants dins el partit, el grup protofeixista i ultra nacionalista Siol Nan Gaidheal i el 79 Group - formalment anomenat Comitè Interí per la Discussió Política-. El primer neixia del retret cap al

nacionalisme respectable i burgès dels setanta, considerant que l'SNP s'havia deixat arrossegar per la política britànica fent-se'n còmplice (Pittock, 2008) i donant ales a una política devolucionista insatisfactòria. La segona corrent crítica, la fundada pel Grup 79, responia a la criticada falta de definició ideològica que patia l'SNP. El grup estava liderat fonamentalment per Jim Sillars, llavors ex-diputat laborista, marit de l'estimada líder de l'SNP Margo McDonald i fundador del fracassat Partit Laborista Escocès (independent del Partit Laborista Britànic), que com d'altres laboristes havia fet durant aquells anys un gir cap a l'SNP en defensa de les qüestions escoceses. La facció interna tenia l'objectiu de modelar el discurs del partit nacionalista i fer-lo virar cap a una posició clara d'esquerres. En aquest sentit, el 79 Group considerava que si l'SNP se situava a l'esquerra dels laboristes podria desplaçar el Partit Laborista - ja llavors es plantejava la teoria que Escòcia, en contraposició a la resta del Regne Unit era socialista tal i com demostraven les eleccions de 1979, on la resistència als tories es concentrava en terres escoceses-. Malgrat que l'anàlisi i l'estratègia del

Grup 79 eren errònies i van fracassar no totes les seves idees ho eren, i de fet n'hi ha que perviuen intensament. La radicalitat que va impregnar el nacionalisme en aquell moment, va vestir-lo de descrèdit i això va passar factura a l'SNP. El partit era acusat de simpaties amb grups paramilitars i el crit per la desobediència va culminar en un acte de protesta en què els líders del 79 Group van tancar-se a l'Edinburgh's Royal High School. Finalment l'aleshores líder del Partit Nacional Escocès, Gordon Wilson va decidir expulsar-ne els integrants dels grups crítics. En el cas dels membres del 79 Group que van ser expulsats hi havia el mateix Jim Sillars, Kenny

MacAskill o fins i tot Alex Salmond - aquesta època també va suposar la sortida del partit d'alguns militants, entre els quals Margo McDonald, dona de Jim Sillars i pes pesant del partit a Glasgow, que continuà la seva carrera a l'SNP com a independent-, que poc després van ser readmesos i que han acabat tenint un pes indiscutible dins el partit. Segurament pot atribuir-se a aquesta etapa, i al 79 Group, el naixement de la idea sobre la necessitat que l'SNP no sigui mai el padrí d'un govern tory - ni tan sols per fer oposició a l'unionisme laborista-, i sobre la redefinició del partit com una alternativa a l'esquerra.

Malgrat que Jim Sillars¹³ i Alex Salmond aleshores anaven a la una, s'enfrontarien uns anys després, al 1990 pel relleu de Gordon Wilson al capdavant del partit. Hi hagueren dos candidats a la presidència, el mateix Salmond i Margaret Ewig, a qui Sillars va donar suport, la victòria de Salmond va ser claríssima. Entre els vuitanta i els noranta l'SNP va obtenir resultats molt discrets i no va aconseguir remuntar i, Salmond, amb el càrrec sota el braç, inicià un nou procés de modernització del partit reposicionant-lo com a més socialdemocràtic i proeuropeu, i incidint en les qüestions econòmiques de la independència (Andrew Black, 2012). El 1999 els escocesos aconseguixen constituir el Parlament de Holyrood i, a les primeres eleccions,

¹³ A la foto, Jim Sillars el setembre passat, amb una xapa de la difunta Margo Mc Donald

l'SNP obté 35 escons (28,7%), esdevenint la principal oposició de la coalició entre Liberaldemòcrates i Laboristes. Pels independentistes s'obre una nova arena parlamentària (i una redefinició de la política ja existent) que ofereix avantatges i desavantatges, protagonisme i alhora responsabilitat i necessitat d'un discurs més treballat per defensar la utilitat del partit independentista en l'arc parlamentari.

Deu anys després d'agafar-ne el lideratge, Alex Salmond abandonà el seu càrrec com a líder del partit i com a membre del Parlament Escocès i tornà a Westminster. El substituï al capdavant del partit John Swinney, en un moment combuls dins el partit, que després de quedar orfe del

lideratge de Salmond, protagonitzà diverses lluites internes pel poder, retrets i dissidències. Swinney abandonà el càrrec, poc després d'entomar-lo, el 2004 després dels pressions internes i mals resultats electorals. En aquest moment de desestructuració interna i esperant un èxit que no arribava, l'SNP va optar per anar a buscar vell conegut, una crida a la qual Salmond respongué afirmativament amb les famoses paraules "If nominated I'll decline. If drafted I'll defer. And if elected I'll resign."

El retorn del carismàtic líder de l'SNP, que aquesta vegada venia acompanyat de Nicola Sturgeon (actual líder del partit) i d'un tarannà menys agressiu i més positiu, va suposar una injecció de força que va portar finalment als nacionalistes a la victòria que esperaven des de

feia tant de temps. Independència, resistència davant les retallades de Westminster, protecció del Servei Nacional de Salut, universalització dels serveis i drets, aquests van ser els pilars de la socialdemocràcia que Salmond havia falcat al partit i que van fer que els nacionalistes trenquessin l'hegemonia laborista després de més de 50 anys. Així, el 2007 l'Scottish National Party va aconseguir el govern, en minoria, d'Escòcia. I precisament, pel fet de governar en minoria, l'SNP va haver de superar diversos obstacles de l'oposició que li va posar difícil en diverses qüestions econòmiques. Tot i així, quatre anys després, arribava el moment estel·lar del Partit Nacional Escocès, que guanyava les eleccions un altre cop, i aquesta vegada ho feia per majoria. Salmond, era reescollit Primer Ministre escocès i obtenia, aquesta vegada, el mandat democràtic per un referèndum d'independència, els termes dels quals haurien de negociar-se amb l'Estat.

Els independentistes van esdevenir la cara més visible de la campanya del Yes Scotland, que a més de l'SNP va aglutinar altres organitzacions civils i dos partits més, el Green Party i l'Scottish Socialist Party. Salmond va esdevenir el líder indiscutible del bloc del sí, i pràcticament tot el discurs d'aquest bàndol va ser liderat per l'SNP. De fet, Salmond va jugar un paper insubstituïble com a líder independentista i va recorre's tot el país de dalt a baix explicant, molt lluny del

lideratge unionista d'Alistair Darling. Finalment però, els independentistes van perdre el referèndum i l'endemà mateix (19 de setembre de 2014) Alex Salmond va anunciar la seva intenció d'abandonar el lideratge el següent mes de novembre.

Nicola Sturgeon va succeir Salmond tant al capdavant del país, esdevenint Primera Ministra d'Escòcia, com al capdavant de l'Scottish National Party. Durant la seva dimissió, el líder independentista insistir en com d'orgullós se sentia de la campanya i també va aclarir que no deixaria la vida política, encara que deixés de ser Primer Ministre. De fet, Salmond ha durat poc fora de la primera línia, perquè el passat 5 de maig, va tornar a ser escollit diputat per l'SNP al Parlament de Westminster, en una cita electoral que ha estat sens dubte la millor de la història dels independentistes - tot i haver perdut el referèndum pocs mesos abans-. 56 de 59 són els diputats que ha obtingut el Partit Nacional Escocès, un resultat espectacular, que ha estat una resposta a la crida de l'SNP per fer sentir la veu d'Escòcia a Londres. D'aquesta manera, es consolida l'hegemonia de l'Scottish National Party a Escòcia, que electoralment ja domina totes les arenes de la política escocesa, de les quals ha expulsat o arraconat el Partit Laborista, fins fa poc dominant a Escòcia.

5. REFERÈNDUM ESCOCÈS PER LA INDEPENDÈNCIA

La celebració d'un referèndum per la independència el passat 18 de setembre de 2014 a Escòcia és, sens dubte, fruit de l'impuls del Partit Nacional Escocès.

L'SNP va assolir el

govern autonòmic el 2007 (per majoria relativa) i va guanyar la majoria absoluta el 2011 amb un programa independentista. Va ser això el que va acabar forçant la negociació entre el govern escocès i el britànic (C. Aguilera de Prat, 2014), que van arribar a un acord l'octubre de 2012 l'anomenat Acord d'Edinburgh (*Edinburgh Agreement*, a la foto¹⁴), pel qual el Parlament de Westminster - al qual li correspon la potestat- va delegar al Govern escocès la competència per convocar el referèndum per la independència. Tanmateix, la campanya va començar abans, de fet entre els mesos de maig i juny de 2012. Aquest escenari, d'absolut respecte del mandat democràtic aconseguit per Alex Salmond i de concessió per part de David Cameron s'explica per un seguit de condicions que el fan favorable i que Cesáreo Aguilera de Prat (2014) resumeix en els quatre següents: 1) flexibilitat constitucional, 2) sobirania parlamentària de Westminster, 3) fair play de tots els actors polítics i 4) vincle formal d'Escòcia amb el Regne Unit procedent d'un Tractat internacional (1970).

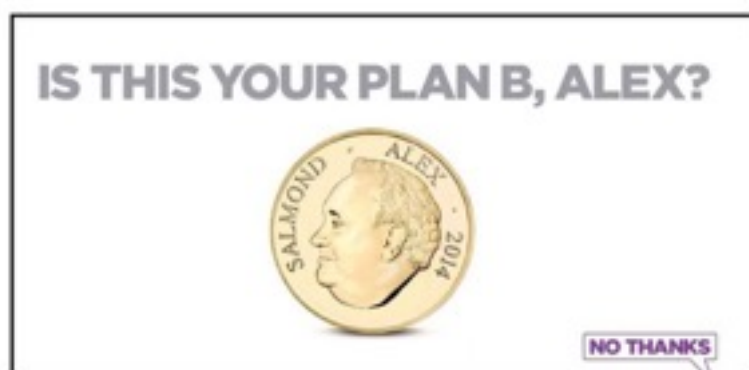
L'acord entre el Primer Ministre del Regne Unit i el Primer Ministre d'Escòcia que va permetre la celebració del referèndum el 18 de setembre, va comportar també l'acceptació de diverses clàusules: 1) el referèndum havia de ser vinculant, no consultiu, 2) la pregunta havia de ser binària, 3) els joves entre 16 i 18 tenien dret a participar-hi 4) els escocesos residents a fora d'Escòcia no podien votar, però sí que

¹⁴ BBC (2012)

ho podien fer els ciutadans de la Commonwealth residents a Escòcia, així com amb els europeus comunitaris en la mateixa situació. (Aguilera de Prat, 2014). Aquestes condicions van suposar diverses concessions per ambdós parts de la negociació, la més important la de la pregunta, ja que Salmond en la seva idea original volia tres respostes que reflectissin tres nivells d'autonomia: deixar la situació tal i com està, una devolució màxima de poders dins la Unió (devomax), o la independència. Salmond també va haver d'acceptar que els escocesos de residents fora d'Escòcia no poguéssin votar - i en canvi els britànics de la resta de l'Estat residents a Escòcia sí-, tanmateix va aconseguir que els joves entre 16 i 17 anys, dels quals s'esperava un vot majoritàriament independentista - cal dir que aquesta aposta de Salmond, però, va acabar sent d'un èxit relatiu, ja que aquests joves només van representar un 2% de l'electorat, no van arribar a ser la capa d'edat més favorable al sí i la seva participació va ser similar a la d'altres capes d'edat més madures-. Finalment, si el sí aconseguia imposar-se, els dos governs van pactar donar-se un termini de dos anys de negociació per formalitzar la separació, sense que les eleccions britàniques del maig de 2015 poguéssin alterar aquest calendari (Aguilera de Prat, 2014).

5.1. LA CAMPANYA

La campanya del referèndum per la independència d'Escòcia va articular-se al voltant de dos grans blocs -financiats a través de donacions particulars-, el del sí, i el del no a la independència. D'aquesta manera es van formar dues plataformes, YesScotland (sí) i Better Together (no), sota les quals van aglutinar-se els diversos actors polítics i socials que defensaven cada opció, tanmateix, cal subratllar el predomini absolut dels partits de cada bloc sobre altres actors de la societat civil. Així, mentre l'Scottish National Party, el Green Party i el Scottish Socialist Party van decantar-se per la opció pro-independentista, el Labour Party, el Liberal Democrat

Party i el Conservative Party van optar per postures unionistes.

Els eixos principals sobre els quals va centrar-se el debat de les diverses opinions van ser fonamentalment tres: les competències fiscals, el sistema de benestar (la sanitat pública, les pensions i els serveis socials), i la moneda (Ferrerira Antunes, 2015). Per tant, el debat de fons no va tenir una clau nacional, sinó socioeconòmica. De fet, la qüestió de fons va ser dilucidar si Escòcia és o no és una nació: que ho és està totalment acceptat al Regne Unit. La clau va ser fonamentalment econòmica, no la identitaria (ben respectada) per controlar més i millor els recursos materials i el benestar social, fet que no treu que la dimensió emocional també hi intervingués (Aguilera de Prat, 2014).

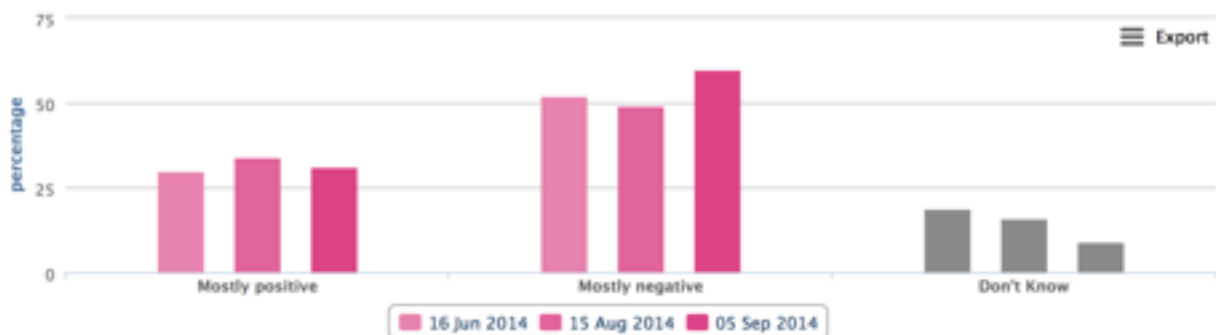
El bloc unionista va integrar-se fonamentalment pels trens grans partits estatals del Regne Unit, laboristes, conservadors i liberaldemòcrates, malgrat que el seu líder i cara més visible, va ser el laborista Alistair Darling. A més, campanya va comptar amb la força de l'aparell estatal i dels mitjans de comunicació - de fet, els independentistes van queixar-se reiteradament de la manca de visualització i de la falta d'objectivitat dels mitjans, en especial de la BBC-. La seva va ser una campanya convencional, fonamentalment reactiva davant els moviments del bloc pro-independentista i

amb un to negatiu que alertava dels perills de la ruptura. De fet, no va ser fins pocs dies abans del referèndum que els unionsites van adoptar un discurs propositiu, oferint una versió similar a la *devomax*, com a estratègia d'última hora per fer front a unes

esquestes que pronosticaven la victòria del sí¹⁵. A l'altre banda, la campanya del Yes Scotland va ser una campanya positiva, preparada davant dels reptes amb anticipació, que transmetia confiança, que va anar més enllà de l'esfera del parlament escocès i de l'esquema de campanya electoral. De fet, la magnitud, la presència i l'entusiasme de la campanya del Yes Scotland, va ser indiscutiblement molt superior a la del Better Together, els independentistes van aconseguir més d'un milió de voluntaris que van dur a terme una campanya intensiva, basada en propaganda secular per a diferents públics - dones, laboristes, adolescents, pensionistes,...- i sobretot en un porta a porta intensiu¹⁶ i molt ben preparat a tot el país, així com altres fórmules poc convencionals, com ara meetings al carrer i concerts i festes per la independència. Així mateix la campanya del Yes Scotland va comparar amb un lideratge més fort, el d'Alex Salmond. En aquesta línia, un 60% dels enquestats per What Scotland Thinks considerava a 5 de setembre de 2014 que la campanya del Better Together era negativa, mentre que el 60% considerava que la del Yes Scotland era positiva (What Scotland Thinks, 2014). Així mateix, un 45% considerava que Alex Salmond era la "persona correcta per liderar la campanya del sí", mentre que un 52% considerava que Alistair Darling havia estat una mala elecció per liderar la campanya del no (What Scotland Thinks, 2014).

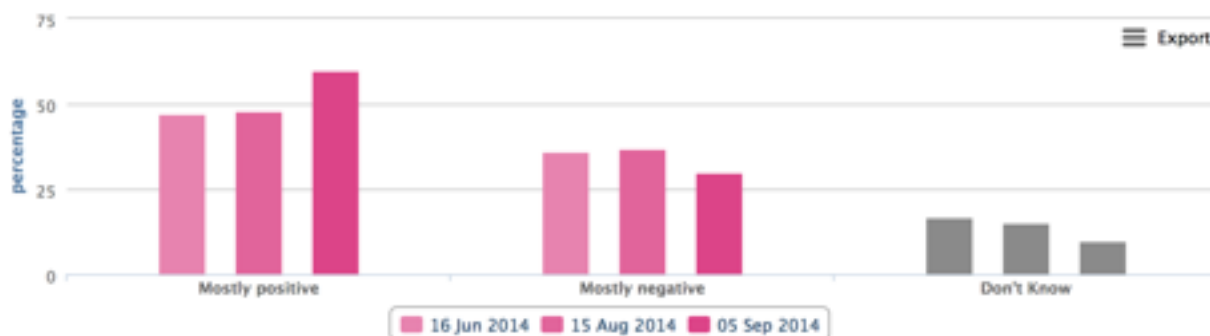
Do you think the Better Together campaign so far has been positive or negative

¹⁵ El 5 de setembre de 2015, YouGov publicava una enquesta que preveia la victòria del sí per un 51%, en detriment del no, amb un 49%.

¹⁶ A la foto, un grup de voluntaris del Yes Scotland a Glasgow després d'un porta a porta i un breu meeting de Jim Sillars (dalt de la furgoneta) a la mítica furgoneta de campanya de Margo Mc Donald

Do you think the Yes Scotland campaign so far has been positive or negative?

5.1.1. Els arguments del Better Together i el Yes Scotland

Els arguments i les propostes tant del sí, com de la campanya del no, van ser articulats -igual que les respectives campanyes- per els partits de cada bloc. En el cas del Yes Scotland d'una manera gairebé unitària i cohesionada sota la veu cantant de l'SNP. Pel que fa als unionistes, malgrat un cert consens, cada partit va fer les seves lectures i propostes, sota una mateixa plataforma, però de manera individual. De fet no va ser fins dues setmanes abans del referèndum que, davant una possible victòria del sí advertida per les enquestes, els líders dels tres partits del Better Together (Conservative, Labour, Libdem), David

OUR NATION DECIDES
THREE LEADERS SIGN PROMISE TO SCOTLAND
 Westminster's three party leaders – one of whom will be the next prime minister – sign a historic joint promise which, in their own words, will guarantee more devolved powers to Scotland and protect the NHS if we vote No
 SEE PAGES 4&5

THE VOW
 If the people of Scotland want to know that all three main parties will deliver change for Scotland.
 WE ARE AGREED THAT:
 The Scottish Parliament is permanent and extensive new powers for the Parliament will be delivered by the process and to the timetable agreed and announced by our three parties, starting on 19th September.
 And it is our hope that the people of Scotland will be engaged directly as each party works to improve the way we are governed in the UK in the years ahead.
 We agree that the UK exists to ensure opportunity and security for all by sharing our resources equitably across all four nations to secure the defence, prosperity and welfare of every citizen.
 And because of the continuation of the Barnett allocation for resources, and the powers of the Scottish Parliament to raise revenue, we can state categorically that the final say on how much is spent on the NHS will be a matter for the Scottish Parliament.
 We believe that the arguments that so powerfully make the case for staying together in the UK should underpin our future as a country. We will honour those principles and values not only before the referendum but after.
 People want to see change. A No vote will deliver faster, safer and better change than separation.

Kerwyn Wright: We must vote Yes for our children
 One of the architects of Scotland's independence, Kerwyn Wright, calls for a single, united and united Scotland.
 SEE PAGES 9&7

FREE MILK
 1 litre bottle from Coombe's the family dairy

RECORD VIEW NOW VOTERS CAN MAKE AN INFORMED CHOICE

Cameron, Ed Miliband i Nick Clegg, van escenificar conjuntament el compromís amb *devomax* en cas de victòria del no, signant un document (“*The Vow*”) publicat al Daily Record el 16 de setembre - dos dies abans del referèndum-, un dels diaris més importants a Escòcia. En aquest sentit, Cesáreo Aguilera de Prat apunta l’evolució i la modulació dels arguments unionistes i en diferència tres fases: 1) d’entrada, els unionistes es van centrar en els alts riscos de la secessió, però els va resultar contraproductiu insistir-hi tant 2) en la fase final, es va recórrer a la dimensió emocional (“en el molt que us estimem”, “se’m trencaria el cor si marxeu”) que no només va ser molt poc eficaç, sinó que suscità certa hilaritat i 3) in extremis es va recórrer al millor argument, la *devomax* que una campanya unionista hauria d’haver col·locat en el centre de la política des del principi (C. Aguilera de Prat, 2014)

Els arguments principals de la campanya del Yes Scotland, principalment van ser els de l’SNP i el Govern d’Escòcia, tot i haver-hi més actors sota el seu paraigües. I és que precisament una de les fortaleses del Yes Scotland va ser sens dubte la cohesió d’aquells que l’integraven i del seu discurs. Això no vol dir que cada “sector” o família de la plataforma

accentués uns missatges o altres. El Green Party, per exemple, va incidir molt en les qüestions sobre les energies renovables o el rebuig a les bases militars. A més el Yes va comptar amb algunes de les poques entitats civils que van prendre part a la campanya que també van dedicar-se a estendre el discurs sectorial, com ara *Women for independence*¹⁷, *English Scots for Independence*¹⁸ o senzillament un gran nombre d’ex-militants del partit laborista que van dedicar-se a fer campanya

¹⁷ Entitat de dones que va dedicar-se a donar a conèixer les aventatges de la independència per a les dones (estadísticament més reaccies a votar independència que els homes), en termes d’igualtat laboral i social, de seguretat social, de maternitat,...

¹⁸ Una entitat pro-independentista formada per anglesos residents a Escòcia. A la foto, amb representants de l’entitat catalana Súmate.

per captar el vot laborista -una aposta molt forta que va personificar Jim Sillars, com a ex-militant del partit laborista i persona molt respectada a les zones obreres del país.

Una base important de l'argumentari dels independentistes es troba un document publicat pel Govern escocès el 2013¹⁹ “El futur d'Escòcia: la teva guia per una Escòcia independent” (*Scotland's future: your guide to an independent Scotland*), en

que es repetia constantment la idea de “Scotland's future in Scotland's hands” (el futur d'Escòcia en mans d'Escòcia), que va acabar donant nom a un dels lemes principals de la campanya del Yes Scotland. Es tracta d'un informe publicat pel Govern escocès on es fa èmfasi en l'oportunitat dels escocesos d'obtenir més autogovern i un futur millor. Des d'aquest punt de partida, el discurs dels independentistes va consistir en destacar reiteradament la relació entre l'autogovern definitiu, la capacitat de decisió plena, amb el poder i el dret dels escocesos a decidir el futur del seu país, contraposant aquesta idea amb un intensiu memoràndum de les males pràctiques - des del punt de vista escocès- de Westminster i del Govern britànic. I és que, el fet que els escocesos n'estan cansats que el seu vot no tingui una veritable rellevància en el govern del Regne Unit, sempre tendent a la *right wing*, va ser una de les qüestions més repetides pels activistes, simpatitzants i líders de la campanya. Així mateix, amb aquest missatge Alex Salmond destacava tots els defectes constitucionals britànics que impediien a Escòcia desenvolupar-se millor socialment, políticament i econòmicament (Ferreira Antunes, 2015). De fet, les qüestions econòmiques també van tenir un paper cabdal dins l'argumentari dels independentistes, la impossibilitat de recaptar els beneficis

¹⁹ Ateriorment, el 2010, el Govern d'Escòcia ja edita un informe que porta pel nom “Your Scotland, Your voice” on l'SNP posa la independència per davant de la devomax, que relega com a segona millor opció (S. Ferreira Antunes, 2015)

de l'extracció dels combustibles fòssils, els impostos - en especial la *bedroom tax*²⁰- van ser temes que van captar molt l'atenció de l'opinió pública i que van obligar, fins i tot, als unionistes a fer algunes concessions

per les seves propostes. De fet, el sentiment força generalitzat de que Escòcia contribueix més - entengui's paga més impostos- del que rep, va ser una de les armes més utilitzades pels partidaris de la independència. Tanmateix, el veritable problema pels escocesos (independentistes) "no és només pagar impostos, sinó que no estan d'acord amb la utilització que se'n fa" per part de l'Estat, argument que lliguen automàticament amb la construcció "d'una societat millor" i preservació d'un Estat del Benestar - que consideren que la política de Londres amenaça²¹. En definitiva, els arguments dels partidaris del sí éren molts, però es resumeixen, pels propis independentistes, en la voluntat –i la possibilitat- "d'aconseguir un futur millor, una Escòcia més justa, social i democràtica"²². Precisament des d'aquest punt de vista, Sandrina Ferreira Antunes considera que es pot argumentar que el discurs d'Alex Salmond i els independentistes ha deixat de banda l'enfocament tradicional nacionalista - basat en la diferència cultural- a un plantejament molt més pragmàtic, que dona més importància als aspectes socials i econòmics de la independència política (Ferreira Antunes, 2015).

²⁰Impost decretat des de Londres que penalitza la subocupació de les cases (de dormitoris buits) i que afecta sobretot a pares i mares de família les quals vivien en una casa gran amb els seus fills i que després de la seva emancipació s'han quedat amb habitacions buides. Actualment el Govern escocès n'assumeix el cost.

²¹ Declaracions de James Dornan (Diputat del Parlament Escocès) entrevistat el setembre de 2014

²² Declaracions de James Dornan (Diputat del Parlament Escocès) entrevistat el setembre de 2014

Ara bé, el sí va ser el perdedor del referèndum, i especialment per això també cal fer esment al fet que malgrat la gran dosi d'optimisme i entusiasme, i el caràcter propositiu del Yes Scotland, el seu discurs va tenir sempre alguns buits sense resoldre alguns dels quals, segurament, van contribuir en la seva derrota. En aquest sentit, Cesáreo Aguilera de Prat (2014) identifica perfectament les principals qüestions no resoltes que van convertir-se en els grans punts dèbils del seu discurs: 1) per què el Regne Unit hauria d'acceptar inevitablement compartir la lliura? 2) com garantir l'accés immediat, gairebé automàtic, d'Escòcia a la UE 3) el petroli no és la panacea ja que es calcula que hi ha reserves només per uns trenta anys (a no ser que es puguin desenvolupar noves explotacions) i els seus preus són volàtils, i 4) l'OTAN mai acceptaria el tancament de la base de submarins nuclears de Clyde i el seu trasllat costaria una fortuna al Govern escocès. En aquest darrer punt, cal especificar que l'SNP assegurava voler mantenir-se no només dins la UE sinó també dins l'OTAN i la seva oposició frontal al manteniment de la base nuclear, evidentment, dificultava aquesta opció.

Just a l'altra banda, i sempre respectant el dret dels escocesos per decidir el seu futur, els posicionaments del Better Together mancaven d'una veu unitaria i un discurs de consens, alhora que es produïen com a resposta a l'actitud propositiva del Yes Scotland. Malgrat coincidir de manera general en la voluntat d'incrementar els poders d'Escòcia, els tres grans partits que conformaven el bloc van treballar per

separat gairebé durant la totalitat de la campanya, i per aquest motiu val la pena fixar-se en els arguments de cadascun. El Partit Laborista, que ha estat no només partidari de la *devolution*, sinó l'impulsor, va partir d'aquest posicionament (pro-unió i pro-devolucionista) per reforçar la idea d'una Escòcia més forta, per una Unió més forta. D'aquesta manera, els laboristes proposaven un nou acord dins la Unió per Escòcia que incrementés els poders de Holyrood i augmentés la capacitat de decidir dels escocesos en matèria

d'impostos - traspassant-ne alguns a competència esocesa- , variant la capacitat de decisió i control en matèria de benestar i prestacions. Així mateix, en matèria fiscal també proposaven la introducció d'impostos progressius perquè el

Parlament escocès tingués la capacitat d'incrementar un 40% el seu pressupost a partir dels seus propis recursos, fet que suposaria que tres quartes parts de l'impost sobre la renda bàsica a Escòcia estarien sota el control del Parlament escocès (S. Ferreira Antunes, 2015). Així mateix, els laboristes també apostaven per empoderar les corporacions locals, i mantenir la fórmula de finançament existent (anomenada *Barnet Formula*). No obstant això, el parer dels laboristes és que les grans competències de l'Estat han de quedar-se a Westminster i en aquest sentit neguen la possibilitat de delegar en matèria econòmica - política monetària, el deute, política d'ocupació...- , de política exterior, defensa, o sobre el núcli de l'Estar de Benestar, tampoc en immigració, mitjans de comunicació, administració pública o política d'avortament. (Ferreira Antunes, 2015)

El Partit Liberaldemòcrata, seguint el seu ideari, proposava un pla federalista que va plasmar en un document 2012 que portava per títol "Federalisme: el millor futur per Escòcia" (*Federalism: the best future for Scotland*). Així, doncs, segons aquest partit l'Acta d'Unió entre Anglaterra i Escòcia hauria de ser substituïda per una declaració

de federalisme (Ferreira Antunes, 2015) - de fet, els liberaldemòcrates aspiren, en origen, a que tot el Regne Unit sigui un Estat Federal. El Libdem també proposa un major control sobre els impostos des de Hoolyrod i que Escòcia pugués fer servir una major proporció dels seus recursos en aquest sentit. De fet, advoquen per un federalisme fiscal - que ajudaria

a avançar cap al federalisme- que seria assistit per un nou sistema de pagaments, acordat entre un govern federal del Regne Unit, el Parlament escocès i les assemblees corresponents per assegurar l'equitat al Regne Unit²³ (S. Ferreira Antunes, 2015). Tanmateix, coincideixen amb laboristes i conservadors en que les grans competències han de quedar reservades a l'Estat, com ara defensa, política exterior , immigració, els grans temes econòmics (competència, comerç, moneda, ...), benestar, etc. Ara bé, en el plantejament federal que proposen, els liberaldemòcrates visualitzen tres nivells de poders: els reservats a l'Estat, els descentralitzats i, com a singularitat, els compartits o de col·laboració (*partnership powers*) -que requeririen de la col·laboració dels dos nivells de govern- per àrees com ocupació, recerca i innovació, plans estratègics de serveis de benestar, recursos energètics, transports, administració, etc. També, igual que els laboristes, aposten per l'empoderament de les corporacions locals i la seva autonomia.

Pel que fa al Partit Conservador el referèndum va ser afrontat com una oportunitat construir una Unió més forta amb una divisió més clara responsabilitats i rendició de comptes, així com una oportunitat per fer una demanda per la reforma institucional a tot el Regne Unit (S. Ferreira Antunes, 2015). El discurs dels conservadors consistir

²³ En aquest context la fórmula de finançament actual (*Barnett Formula*) continuaria sent d'aplicació fins a acordar-ne una de nova. (Ferreira Antunes, 2015)

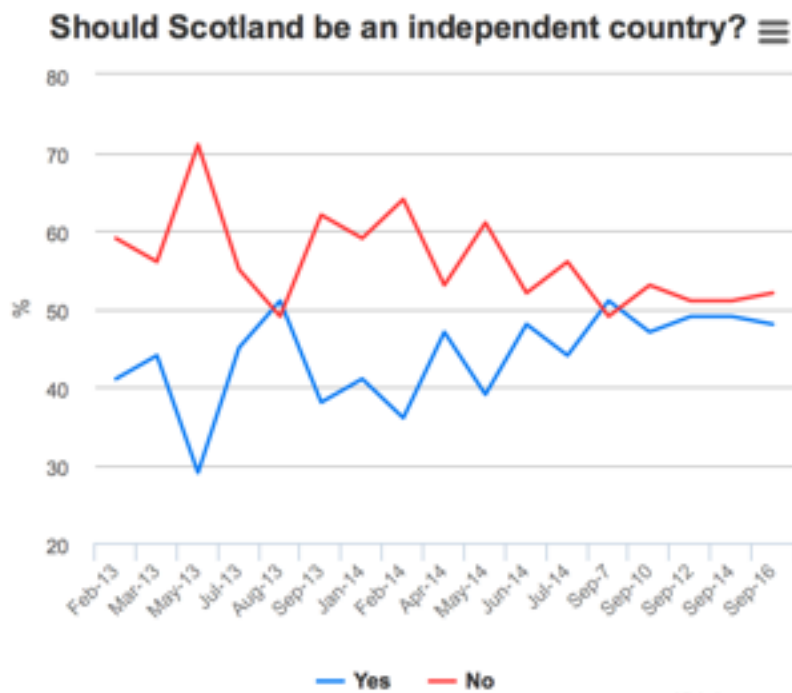
fonamentalment en repetir als escocesos, una i altra vegada, que quedar-se a la Unió i mantenir l'*statu quo* - amb un cert grau més de descentralització- garantia seguretat, estabilitat i més força política i econòmica a

europa i al món. Els conservadors de Cameron també coincidien amb laboristes i liberaldemòcrates amb la necessitat de “retornar” part d’alguns impostos als escocesos - com el 40% de l’Impost sobre la Renda- i en incrementar les seves competències fiscals. Tot i així, el punt de vista dels conservadors era molt reaci a la descentralització i per tant optaven per què la majoria de competències es quedessin sota la reserva de de l’Estat, de la mateixa manera, tampoc éren partidaris de la descentralització a nivell local, discrepant de laboristes i liberaldemòcrates.

5.2. ELS RESULTATS

El 14 de setembre de 2014 finalment els escocesos van rebutjar la independència de manera clara. Amb una participació espectacular de 84,6%²⁴ -més del doble de l’habitual a Escòcia en una cita electoral- el 55,3% dels escocesos van dir no a la independència mentre

²⁴ Un 97% de l’electorat va registrar-se per poder exercir el seu dret a vot

que un 44,7% va dir sí²⁵. Els resultats van ser inequívocs per a la seva interpretació. Els mesos anteriors al referèndum les enquestes mostraven clarament com el sí anava guanyant terreny al no²⁶ i en aquest sentit val a dir que la campanya segurament va tenir molta influència. Tanmateix, durant l'estiu tot apuntava ja a una victòria del no per un 60% aproximadament. Ara bé, el 7 de setembre de 2014, el The Sunday Time²⁷s que va publicar una enquesta que pronostivava per primera vegada l'èxit dels independentistes per un ajustat 41%. Aquest fet va polaritzar les dues últimes setmanes de campanya i va fer canviar d'estratègia als unionistes, i sembla que de manera encertada, perquè finalment van guanyar, però amb un marge una mica més estret de l'esperat. Tot i així, cal posar en valor els resultats dels independentistes, un 45% dels escocesos a favor de la d'una secessió són molts. A més cal posar sobre la taula que Alex Salmond volia incloure l'opció del la devomax - que tant ell com Cameron sabien que era majoritaria- i fer el referèndum més tard per poder convèncer a més gent. Salmond i els independentistes no van tenir cap de les dues coses, i tot i així no van quedar-se gaire lluny de la seva meta - de fet seria molt interessant poder veure què hauria passat si a dues setmanes del referèndum no s'hagués promès la *devomax*.

1. How did you vote in the referendum?

%	ALL	Men	Women	AGE						2010 WESTMINSTER VOTE			
				16-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+	Con	Lab	SNP	LD
YES	45	47	44	51	59	53	52	43	27	5	37	86	39
NO	55	53	56	49	41	47	48	57	73	95	63	14	61

L'anàlisi detallada dels resultats permet, però, fer-se una idea de quina ha estat la conducta davant del referèndum d'independència i discernir quins col·lectius han votat què. A grans trets els perfils més reactes a votar sí van ser les dones, la gent gran, els més benestants i els nascuts al Regne Unit però fora d'Escòcia (S. Ferreira Antunes, 2015). Les dones, concretament, van votar majoritàriament en contra de la

²⁵ No: 2.001.926 vots / Sí: 1.617.989 vots

²⁶ Al gràfic, evolució de les enquestes els mesos abans del referèndum. (Telegraph, 2014)

²⁷ YouGov ho publicava el 5 de setembre, però va ser realment la publicació de The Sunday Times la que va tenir ressò.

independència en un 56%, al costat del 53% dels homes. Pel que fa a les edats el sí va guanyar entre els grups d'edat compresos entre els 16 anys i els 54, però el no va imposar-se a partir d'aquesta edat, i en especial sobre els majors de 65 anys, els quals només un 27% va votar a favor de la independència. Els joves de 16 i 17 anys, que tenien dret a vot per primera vegada a Escòcia, van participar menys del que s'esperava i van ser menys partidaris de la independència del que s'esperava tot i així la seva participació va ser molt alta, al voltant d'un 75%²⁸, i el seu suport a la independència indiscutible, el 71% van votar a favor de la independència, mentre que només el 29% va votar en contra - gairebé al contrari dels majors de 65 anys-. De fet va ser especialment el jovent entre 18 i 24 anys els que van fer baixar més les xifres de participació de la gent jove, amb una participació molt inferior a la mitjana, aproximadament del 54%, entre els 25 i 34 anys la participació va ser d'un 72% aproximadament.

Per altra banda, només un 26% dels nascuts dins el Regne Unit però fora d'Escòcia va votar a favor de la independència²⁹. Així mateix, tal i com apunta Sandrina Ferreira Antunes, va existir una forta correlació entre el suport al sí i els nivells d'atur, a les zones amb altres taxes d'aturats el suport al sí va rondar el 51%, mentre que a les zones amb baix nivell d'atur voltava el 39% (S. Ferreira Antunes, 2015). Un exemple d'això és la victòria del sí a Glasgow, la gran ciutat obrera d'Escòcia - i la més gran del país-, i concretament al barri de Pollok, un dels barris més deprimits de la ciutat, que va ser el districte que va contribuir amb més vots al sí de la ciutat³⁰.

És precís comentar que, com és obvi, la majoria dels votants del sí van ser votants de l'SNP, però que finalment els va haver-hi menys votants laboristes dels esperats que van votar a favor de la independència, de fet va haver-hi més votants liberaldemòcrates que van fer un vot independentista. Ara bé, cal posar sobre la

²⁸ What Scotland Thinks, 2014

²⁹ YouGov, 2014.

³⁰ Pollok va recollir un 26,807 vots a favor de la independència d'un total de 194,779 a tota la ciutat de Glasgow. (House of Commons, 2014)

taula també, que l'èxode dels votants laboristes comença abans de les eleccions

3. What were the two or three most important issues in deciding how you ultimately voted?

<i>% naming among reasons</i>	YES voters	NO voters	Men	Women
The NHS	54	36	39	50
The pound	7	57	35	34
Jobs	18	21	20	19
Prices	3	13	8	9
Disaffection with Westminster politics	74	4	38	33
Pensions	10	37	23	26
Defence & security	16	29	24	22
Benefits	13	7	9	11
Oil	20	6	13	12
Tax & public spending	33	32	35	31
EU membership	12	15	16	12
None of the above	4	7	5	6

generals de 2010, i de les eleccions nacionals de 2011, i que per tant és possible que part dels ex-laboristes que han passat al bàndol de la independència ja no votessin laborista les darreres eleccions - el record de vot del qual es construeixen la majoria d'estadístiques al respecte.

Sobre els principals imputs que van portar als votants a escollir una o altra opció, entre els que van votar sí, la desafecció amb la política de Westminster i el sistema de sanitat i benestar públic, van ser les qüestions que més van decantar el seu vot. A l'altre costat entre els votants del no, la moneda, les pensions, i també el sistema de sanitat i benestar van ser les qüestions que més van decantar el seu vot³¹. Reforçant aquesta idea, un 70% dels votants del sí considera que "el principi pel qual totes les decisions sobre Escòcia han de prendre's a Escòcia" és el motiu principal de la seva decisió de vot, mentre que entre els votants del no el 47% considera que la seva decisió es basa prioritàriament en què "els riscos d'esdevenir

³¹ Lord Ashcroft Polls, 2014

independents són massa grans en temes com la moneda, la pertinença a la UE, l'economia, l'ocupació i els preus"³².

2. When did you finally make up your mind how to vote in the referendum?

%	YES voters		NO voters	
On referendum day	8	52	3	28
In the last few days	7		3	
In the last week	6		3	
In the last month	18		10	
Since the beginning of the year	13		9	
Longer ago than a year	10	48	10	72
I have always known how I would vote	38		62	

Finalment val la pena comentar que la majoria (72%) dels qui va votar no, ja ho tenia decidit un any abans del referèndum, o "ho sabia des de sempre", mentre que el 52% dels que van votar sí va decidir el seu vot durant l'últim any, i especialment durant l'últim mes³³. Aquest fet evidencia la capacitat de convèncer de la campanya del sí, o en altres paraules que la campanya del sí -estríctament la campanya- va tenir molt més èxit que la del no, encara que els resultats finalment els resultats fóssin inversos.

³² Lord Ashcroft Polls, 2014

³³ Lord Ashcroft Polls, 2014

6. I ARA QUÈ

El 18 de setembre de 2014 Escòcia no va triar l'opció de la independència, però tot i així, el debat i la mobilització al voltant de la consulta i de les respectives campanyes, ha marcat un abans i un després al país. El debat posat sobre la taula, va despertar una societat escocesa molt desmotivada i la va polititzar tant, que molts dels voluntaris del sí asseguraven que fos quin fos el resultat, el referèndum els havia canviat el plantejament i que no deixarien d'organitzar-se l'endemà. Els carrers dels pobles i les ciutats escoceses van vestir-se mostrant les preferències dels qui hi vivien. Les escoles i instituts van organitzar tallers de debat, i molts adolescents van escollir el referèndum com a temàtica pels seus treballs de recerca.

Molta gent no implicada en cap moviment fins llavors i decebuda amb la política va col·laborar d'una manera o altra en la campanya. Diversos col·lectius van agrupar-se per defensar els seus interessos dins la disjuntiva, dones, professors, cristians, sindicalistes, pacifistes, empresaris... Alex Salmond, el dia abans del referèndum, en el seu meeting final a la ciutat de Perth va dir "ha estat la campanya de les nostres vides, no he vist mai a la meva vida, aquesta nació tan inspirada, tan emocionada [...] aquesta campanya ha canviat aquesta nació per sempre", i de fet, aquesta sensació era fortament compartida pels carrers d'Edinburgh i Glasgow els dies abans de la votació.

L'interrogant ara és saber si la idea de la independència s'esvairà o no. Les enquestes sobre la satisfacció de com s'esta portant el procés de devolució de poders i els resultats de les eleccions generals del Regne Unit de fa unes setmanes indiquen, de moment, que no és així.

6.1 LA COMISSIÓ SMITH

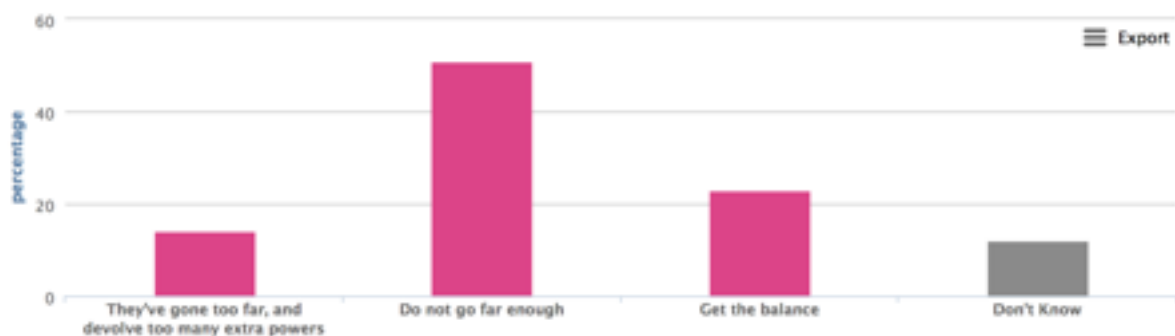
Després de la victòria del no al referèndum, el 19 de setembre de 2014, el Primer Ministre David Cameron, va constituir una comissió per a l'observació del nou procés de *devolution* i els compromisos sobre els nous poders d'Escòcia en les diferents matèries (impostos, bensestar, ...). La comissió, sota la supervisió de Lord Smith of Kevin³⁴, va rebre el seu nom i per això es anomenada popularment Comissió Smith. Un cop constituïda la Comissió va reunir els diversos partits amb representació al Parlament Escocès i va supervisar les seves converses i, finalment, el 27 de novembre del mateix any, va publicar els principals punts d'acord sobre la major delegació de competències al Parlament escocès.

El punt de partida per a les negociacions va ser la devolució de poders en especial sobre els impostos, i en segon lloc sobre les competències de benestar, ambdós compromisos adquirits pels partits unionistes abans del referèndum. (A. Ferreira Antunes). El consens entre els partits unionistes en aquests àmbits era força ampli - malgrat l'existència d'algunes discrepàncies-, tanmateix les demandes dels independentistes - representats per l'SNP i el Green Party, ja que l'Scottish Socialist Party no té representació actualment al Parlament escocès- anaven molt més enllà. L'informe, que també explicava el funcionament i la feina feta per la Comissió, va establir tres pilars bàsics sobre els quals s'assentaven els punts d'acord concrets: 1) "proporcionar un acord constitucional durador, però atent amb el govern d'Escòcia" on es tracta matèria electoral, les relacions intergovernamentals, representació a la UE,... 2) "proporcionar prosperitat, una economia sana, ocupació, i justícia social" i, 3) "enfortiment de la responsabilitat financera del Parlament escocès" que tracten la

³⁴ Nascut a Glasgow, va ser nomenat Lord el 1999 i actualment és un dels parlamentaris més experimentat del Regne Unit

descentralització en matèria de benestar i finances respectivament. En definitiva, però, la majoria de competències decisives (pensions, crèdit, molts impostos i prestacions...) van quedar retingudes per l'Estat. Poc després, el 22 de gener de 2015, el Govern del Regne Unit va fer públic un document amb els punts a seguir per dur a terme els punts d'acord establerts per la Comissió Smith.

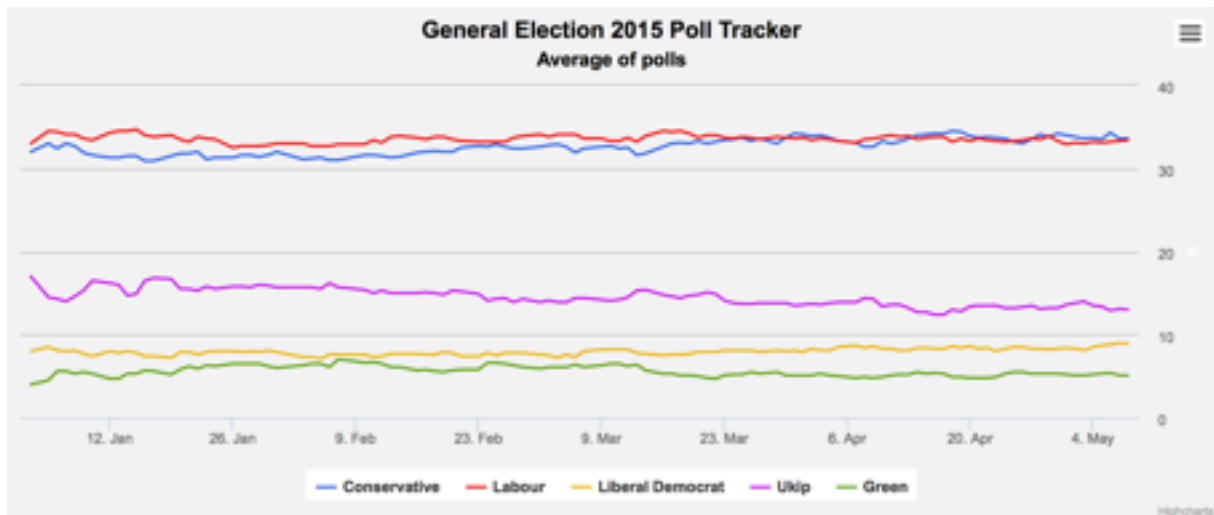
What are your views on the the proposals from the Smith Commission to devolve extra powers to the Scottish Parliament?

Amb tot, però, el document publicat el 27 de novembre va ser decebedora davant les expectatives. En definitiva, l'informe va assenyalar el llindar mínim de competències que s'han de transferir per satisfer les expectatives creades per les promeses fetes pels tres líders unionistes (M. Keating, 2014) -recollides al document *The Vow*, publicat per *Daily Record* el 16 de setembre de 2014-, però no va anar més enllà. L'informe estableix nous poders sobre l'impost sobre la renda (capacitat de variació de barems i tarifes) però no retorna l'impost ens si. Altres impostos, com el de successions o de guanys sobre el capital queden reservats a Westminster (M. Keating, 2014). En definitiva, la Comissió Smith estableix una delegació de poders major per Escòcia, però no suficient com perquè pugui construir el seu model socioeconòmic pròpi. De fet, a desembre de 2014, segons l'enquesta feta per YouGov, el 51% dels enquestats pensa que la proposta de la Smith Commission no dóna prous poders a Escòcia, alhora que només un 14% considera que la Comissió ha anat massa lluny. En aquest mateix sentit, també es pot considerar la possibilitat de relacionar el vot massiu de l'SNP a les eleccions generals del maig al Regne Unit amb una demanda des escocesos per el seu autogovern.

6.2. LES ELECCIONS GENERALS DE 2015: l'aniquilació dels laboristes en mans de l'SNP

El mes de maig d'aquest mateix any - poques setmanes abans de tancar aquest document- s'han celebrat al Regne Unit unes eleccions que, més enllà d'haver tingut uns resultats relativament contra pronòstic, han tingut un comportament molt

peculiar i destacable a Escòcia, ja que reflecteixen la transformació de la política del país i, a més, poden suposar un canvi destacable en el rol polític de la regió dins la Unió.

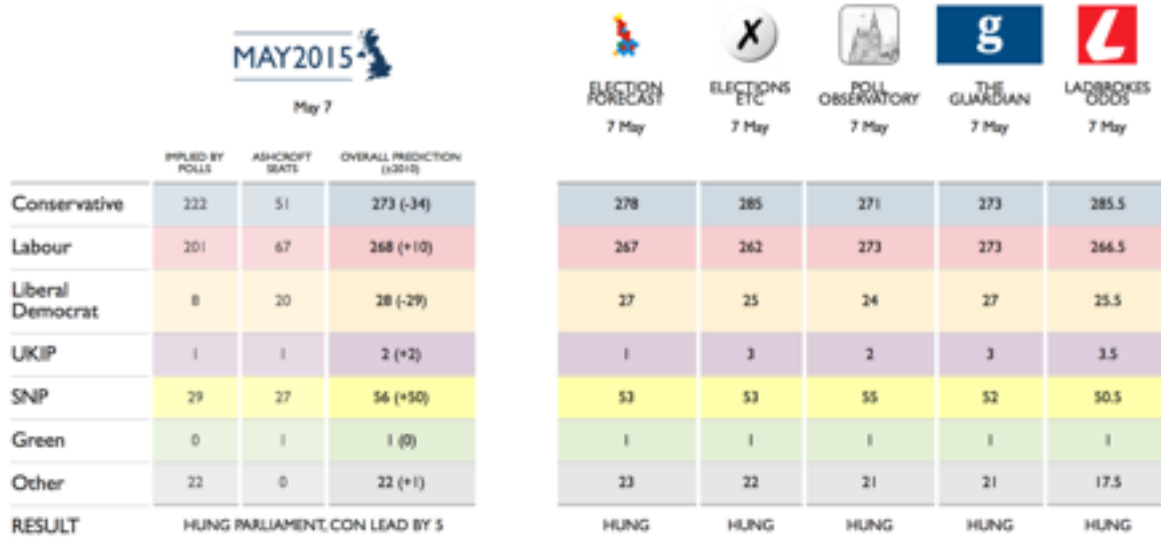
Els mesos abans de les eleccions tot semblava indicar que els laboristes guanyarien les eleccions i hi hauria alternança al govern del Regne Unit, no va ser fins a finals de març, gairebé principis d'abril³⁵, que les posicions van acostat-se a l'empat - pot observar-se l'evolució a la gràfica d'enquestes dels mesos anteriors³⁶ a les eleccions, a dalt-. Durant les darreres setmanes el convenciment de que el resultat, fos quin fos, seria del tot ajustat va ser dominant a les enquestes i la premsa britànica que preveien per una unanimitat un "hung parliament". I de fet, les enquestes van equivocar-se, i molt - a la imatge anterior³⁷ un resum de les principals enquestes i els resultats finals-, perquè finalment els conservadors van acabar

³⁵ BBC, The Telegraph (2015)

³⁶ The Telegraph (2015)

³⁷ www.may2015.com

guanyant les eleccions, i van fer-ho de manera victoriosa, cinc escons per sobre de la majoria absoluta (331 escons). Tot sembla indicar que davant unes enquestes que majoritàriament preveien una distància mínima entre el partit conservador i el britànic, el pànic de tenir un “*hung parliament*”, és a dir, un parlament sense una majoria clara, va apoderar-se dels britànics. Cal aclarir que el Regne Unit, malgrat

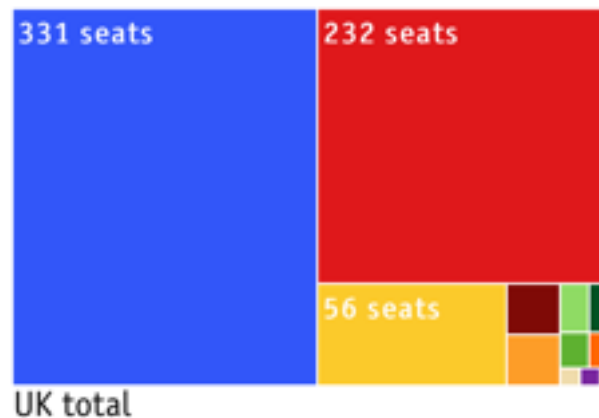

formar part d'Europa, no comparteix la cultura del multipartidisme i la seva cultura política és, en aquest sentit, totalment anglosaxona. L'estabilitat política - fonamentada sobre la sobirania parlamentària i el bipartidisme imperfecte- al Regne Unit és fonamental, i els britànics estan acostumats a un esquema on hi ha un partit de govern que té majoria, i un partit dominant a l'oposició, acompanyat d'altres partits en un pla secundari. Davant la possibilitat que aquest esquema pogués estar en perill, l'opinió pública i la premsa va bolcar-se els últims mesos abans de les eleccions a preveure un possible *hung parliament*, amb un cert to catastrofista que evocava a la crisi política de 1974³⁸. La premsa va dedicar-se a explicar, donant per fet que seria així, com es formaria el nou govern de coalició que sorgís de les eleccions, quins terminis tenia per formar-se i quines eren les possibles combinacions possibles. A més, Nicola Sturgeon (SNP) va deixar clar que en el cas de que fos necessària la seva intervenció, no donarien suport a un govern dels conservadors sota cap concepte. En aquest sentit, tant l'SNP com els liberaldemòcrates van captar l'atenció com a peces imprescindibles per la formació

³⁸ Van tenir lloc les primeres eleccions després de la Segona Guerra Mundial que no van obtenir una majoria d'un partit al Parlament

d'un govern bicolor, ja que una opció amb més de dos partits al Regne Unit, malgrat ser legalment acceptable, és dissonant amb la dinàmica política del país - a dalt, una projecció³⁹ de diverses opcions possibles de formació de govern abans de saber els resultats-.

Davant dels resultats - al costat, representació gràfica⁴⁰ dels resultats- , els líders dels grans partits del Regne Unit van reaccionar. El derrotat Ed Miliband, de qui alguns han dit que és massa d'esquerres pel Labour, va demanar "perdó" a tots els companys que van perdre l'escó i va presentar la

seva dimissió dos dies després de les eleccions. Un Cameron reforçat, per la seva banda, va dir que aquesta (aquella) havia estat "la victòria més dolça de totes". I és que, els conservadors han obtingut una majoria molt còmode, contra pronòstic, amb 331 escons, lluny dels 322 escons del partit laborista que només a les dues eleccions dels anys 80 havia tret pitjors resultats. La victòria de Cameron, doncs, garanteix l'estabilitat parlamentària per la que els britànics patien, però a la vegada suposa un perill per l'estabilitat política europea, ja que el dirigent conservador va prometre, en el cas d'obtenir la victòria, la celebració d'un referèndum per preguntar als britànics si volen mantenir-se o marxar de la Unió Europea.

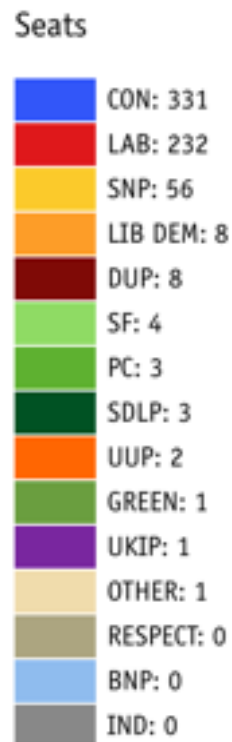
Per altra banda els resultats de les eleccions generals d'aquest any també anuncien un altre problema, o si més no repte, per la política britànica i la seva estabilitat, i és l'encaix amb Escòcia. I en aquest cas les enquestes no van equivocar-se gens. Mesos després de dir no a la independència en el referèndum d'autodeterminació, el Partit Nacional Escocès va aconseguir tenir de groc el país - vegeu la imatge⁴¹ dels

³⁹ The Guardian (2015)

⁴⁰ The Economist (2015)

⁴¹ The Economist (2015)

resultats- i fer-se amb 56 dels 59 escons en joc per Escòcia en un èxit electoral sense precedents. Aquests resultats, de moment, poden llegir-se des de dues òptiques diferents, gens incompatibles entre elles.

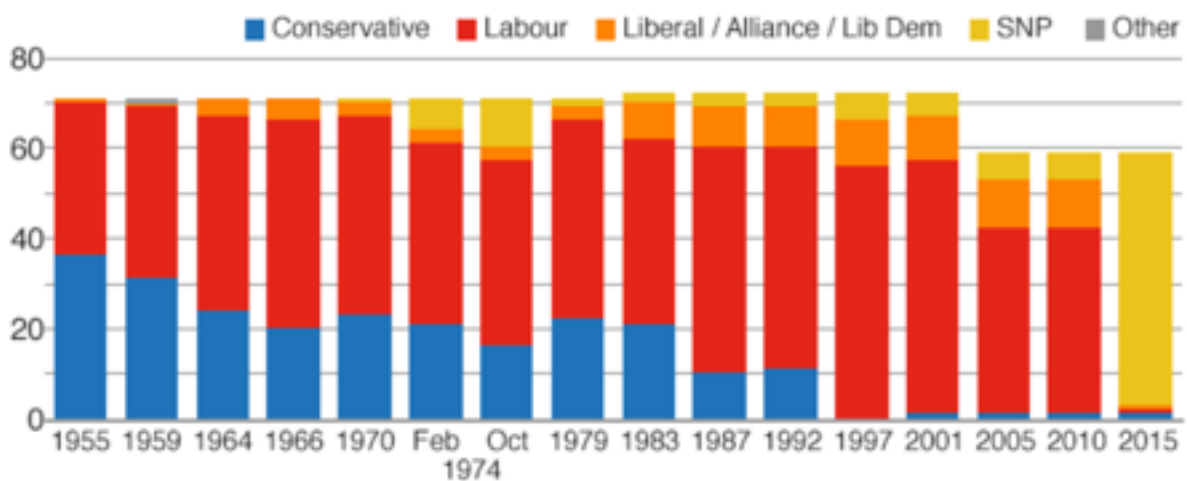

Primer de tot, pot apuntar-se a la hipòtesi que els escocesos han vist que Cameron, i en general els unionistes, no tenen intenció de complir - o com a mínim a curt termini- amb les promeses que van fer als escocesos si decidien quedar-se al Regne Unit. En aquest sentit, sobre la incògnita de què passaria si hi hagués un altre referèndum per la independència en un temps relativament curt. Cal dir que Nicola Sturgeon (SNP) ja ha anunciat que no tornarà a haver-hi un altre referèndum a no ser que “els escocesos votin per tenir-lo”⁴² - pot interpretar-se entre línies que ho diu fent referència a les eleccions autonòmiques escoceses que han de tenir lloc l’any 2017-, és a dir, que la dirigent dels independentistes no tornarà a arriscar-se fins, com a mínim, renovar el mandat democràtic per la independència. Tot i així és important fer una lectura acurada dels resultats i és que l’SNP malgrat haver aconseguit el 95% dels escons, ha rebut (només) el 50% del vot de l’electorat escocès, i és que cal recordar que el britànic és un sistema majoritari i no proporcional. En aquest sentit, s’hauria de suposar que tot el vot de l’SNP és independentista per dir que el sí a la independència guanyaria, i tot i així ho faria de resquitllada.

⁴² “There can’t be another referendum unless people vote for it.” The National (12/5/2015)

Seguint precisament aquest fil s'arriba a la segona lectura dels resultats, que és que l'SNP no només ha crescut electoralment pel seu discurs independentista sinó que ho ha fet en el moment en que s'ha situat com el partit de la socialdemocràcia i majoritari del centre esquerra a Escòcia. El partit laborista no havia perdut unes eleccions generals a Escòcia des dels anys 50 -vegeu la imatge⁴³ següent que recull els resultats electorals de les eleccions generals a Escòcia des de 1955-, i de fet, les circumscripcions esoceses històricament han estat un feu del partit. El fet que hagin pràcticament desaparegut del mapa escocès és un cop molt dur que el partit haurà d'afrontar a partir d'ara, i que en part explica la desfeta electoral dels

Breakdown of MPs in Scotland 1955-2015

In 2005, boundary changes reduced the number of Scottish seats from 72 to 59
Source: House of Commons Library

laboristes, ja que només amb els escons perduts a Escòcia en són 40. L'SNP ha aniquilat literalment el Partit Laborista a en el mapa electoral escocès, però també els altres partits. De fet, laboristes, conservadors i liberaldemòcrates només han aconseguit un escó cadascú. Segurament encara és massa d'hora per poder el-laborar hipòtesis fermes -haurem de veure si el canvi polític a Escòcia és temporal o realment es consolida-, però de moment tot sembla indicar que els esocesos han deixat de veure l'SNP com el partit independentista, per veure'l com alguna cosa més, i segurament és com el partit dels interessos d'Escòcia. Com ja s'ha apuntat anteriorment, Escòcia és sens dubte un país on l'esquerra sempre ha estat predominant, i en aquest context el Partit Laborista sempre havia estat el partit

⁴³ BBC. (8/5/2015)

majoritari que encapçalava aquest anhel. Tanmateix, actualment l'SNP s'ha menjat aquest espai que ocupava el Labour en la confrontació històrica que Escòcia manté amb la resta del Regne, la de la seva orientació cap a la socialdemocràcia i no cap al neoliberalisme anglès. El Partit Laborista fins ara era l'eina que servia als escocesos per traçar aquest camí dissonant, el partit en definitiva que defensava i convordia els interessos d'Escòcia, però ho ha deixat de ser. Els escocesos no han perdonat el viratge cap a posicions centristes i neoliberals que el partit ha fet des de Tony Blair per competir amb conservadors i liberaldemòcrates a la resta de l'Estat. A més a més, la filial esocesa del Labour mai ha tingut prou força com per reivindicar-se dins el partit i adoptar un camí propi i segurament això ha alimentat la imatge d'un partit al servei de l'Estat i de la metròpoli.

En definitiva l'SNP ha sabut aprofitar molt bé el context de desgast polític del Partit Laborista - i dels partits convencionals en general- i associar el discurs independentista al discurs de la socialdemocràcia. Ha après a vendre's a si mateix com una eina al servei d'Escòcia sense compromisos amb una seu nacional a Londres, ha aixamplat les seves bases i ha apostat per quadres potents -a diferència del que havia fet durant molt de temps- i ha concentrat el vot que ja existia a l'esquerra - a les dues últimes eleccions el vot del Labour Party, LibDem i SNP ha sumat un total de 58 escons, igual que aquest 2015-.

7. CONCLUSIONS

Que Escòcia és una nació diferent dins el Regne Unit és evident. Una cultura, una llengua (molt minoritària) i una història pròpies ho demostren. Tanmateix, tot i formar part d'un Estat unitari i centralitzat, això no s'ha posat mai en dubte dins el Regne i la societat escocesa ha pogut desenvolupar la seva identitat amb força llibertat. No obstant això, el poble escocès ha mantingut al llarg dels anys una cultura política, uns valors predominants, en alguns aspectes diferents als anglesos, i en extensió als britànics. A Escòcia existeix un consens social molt àmpli pel que fa a l'Estat del Benestar i la justícia social que es contradiu amb la cultura britànica de polítiques neoliberals, molt encarat als interessos empresarials, a favor d'Estat mínim i de la privatització de serveis. Aquest consens s'expressa, entre d'altres maneres, a través dels resultats electorals a Escòcia, on l'hegemonia del centre-esquerra és senzillament indiscutible des de fa dècades - actualment suposa més del 85% dels parlamentaris escocesos tant a Holyrood com a Westminster-.

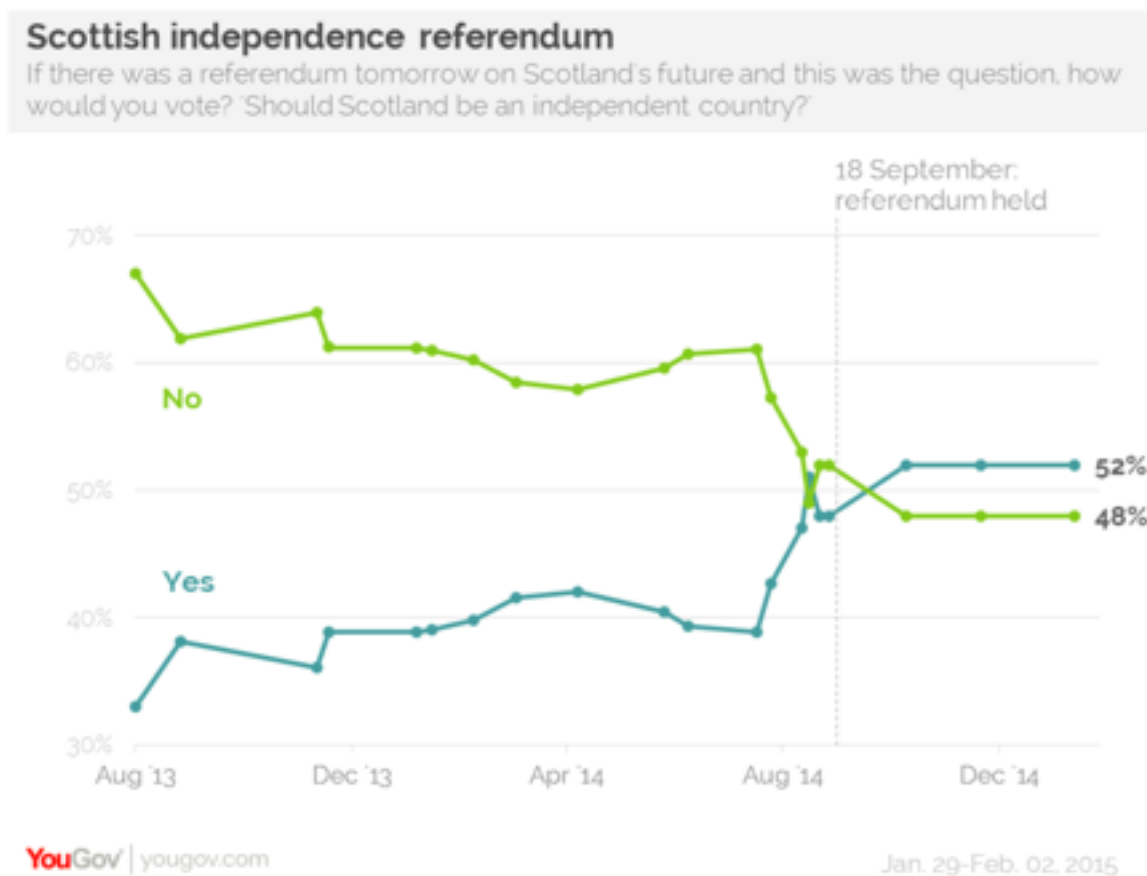
Un full de ruta diferent i una llarga llista de mala praxi des de Westminster. Han fet que els escocesos se sentin frustrats perquè les seves preferències polítiques no tenen incidència a l'Estat. Segurament és per això que, després de dècades i dècades essent un feu laborista, els escocesos han

fet un canvi i han apostat per l'SNP. El Labour, en la seva competència pel poder estatal, s'ha deixat portar per la tendència dels grans partits estatals cap a la right wing, i ha oblidat que Escòcia té un tanannà propi i necessita lideratges propis - el partit ha portat a Londres tots líders escocesos que han destacat els darrers anys-. En certa mesura, el labour ha deixat de cuidar un espai molt gran al centre-esquerra de l'eix ideològic escocès, que és molt fort i que al llarg del temps s'ha demostrat

gairebé immutable, i a més ho ha fet en un moment de crisi econòmica, on les polítiques d'austeritat han vulnerat les línies vermelles de la societat escocesa. Els escocesos, s'han quedat orfes de qui era el partit majoritari de l'esquerra, la seva veu principal, i en aquesta conjuntura, l'SNP ha sabut aprofitar l'ocasió per omplir aquest buit. L'SNP ha sabut identificar-se com la veu d'Escòcia, com el representant dels interessos i els valors dels escocesos i escoceses. Com el partit que no és a Londres ni a Westminster, sinó a Edinburgh.

Així, doncs, és impossible deslligar l'auge de l'SNP del declivi i la pèrdua de credibilitat del Partit Laborista a Escòcia, però també és impossible separar l'èxit de l'SNP del creixement dels independentistes. De fet, és molt difícil saber si l'èxit de l'SNP és conseqüència de l'increment de l'independentisme, o si el major nombre d'independentistes són conseqüència de l'èxit de l'SNP. Es considera que la primera revitalització del nacionalisme i de l'independentisme escocès es remunta als anys seixanta, de fet, l'SNP es crea abans, als anys trenta. Des de llavors, l'Scottish National Party ha predicat un discurs independentista - que evidentment ha

evolució al llarg dels anys-, però no és fins fa poc més d'una dècada que ha començat a viure el seu moment. La raó per la qual a dia d'avui podem parlar d'entre un 45% i un 50% d'escoquesos a favor de la independència, segurament és precisament la fusió de dels dos èxits, la de l'SNP i la de l'extensió de l'independentisme. Per una banda, el desgast de la Unió tant i de les relacions internes entre Escòcia i Edinburgh, l'estancament econòmic d'Escòcia, la crisi econòmica europea i les mesures d'austeritat, el viratge neoliberal de l'Estat i, perquè no dir-ho, els anys de convivència, han creat un caldo de cultiu per l'augment dels valors nacionalistes i independentistes, als que s'hi ha afegit la poca sensibilitat de Londres, i el seu extrem protagonisme. Que es parli d'Anglaterra com un sinònim del Regne Unit no és casualitat i no és només un error de traducció dels qui ens ho mirem des de fora, la volguda *britishness* que pretén harmonitzar l'Estat, s'ha girat en contra del centre i ha fet que la perifèria se sentís oblidada en la política de Westminster, però també en els mitjans de comunicació i en altres esferes de la vida cultural i social. Tot plegat ha deixat un conjuntura idònia perquè els independentistes poguessin revitalitzar el seu discurs, ara menys agressiu i més pragmàtic, en una clau totalment pràctica: la independència com a eina. Com a eina per fer assolir a socialdemocràcia anhelada, per construir un Estat amb un full de ruta propi. Com la manera de que mai més els escoquesos se'n vagin a dormir havent votat esquerra, i es llevin amb un govern de dreta. Com a eina perquè les decisions que afecten a Escòcia, siguin preses a Escòcia. D'aquesta manera, la independència ha confluït amb la voluntat del centre esquerra i l'SNP ha estat la vàlua que ha connectat les dues issues -una estratègia que guarda una relativa similitud amb el que planteven Jim Sillars i Alex Salmond ja l'any 1979. És així, com segurament s'explica la connexió, indisociable, entre els dos èxits. L'SNP, avui dia és el partit més ben posicionat entre els valors hegemònics predominants sorgits dels dos cleverages principals de la societat escocesa: el nacional i l'ideològic (esquerra-dreta).

Ara bé, tot i haver aconseguit uns nivells d'hegemonia molt grans, la independència encara no és prou forta com per donar pas a la secessió, i així ho van demostrar els resultats del referèndum el passat 18 de setembre. Precisament, en un context on la part emocional (més vinculada a qüestions identitàries) és petita, els arguments

racionals i clars adquireixen encara més importància, i en aquest sentit, els buits i els interrogants que no van saber resoldre els partidaris del sí durant la campanya van fer-los mal. És possible que Escòcia va rebutjar la independència per por. El sí va ser predominant en les capes joves, seduïts per la il·lusió del projecte - i socialment més atrevits-, però va fracassar entre les capes més adultes, aquelles a qui no va saber convèncer. Però també es possible que ho fes per convicció, la major part dels qui van votar no tenien el seu vot decidit molt abans del referèndum. En tot cas, és legítim afirmar que als independentistes els va faltar temps. Ara bé, la qüestió és saber si els independentistes van perdre l'oportunitat de la seva vida o si la independència d'Escòcia arribarà d'aquí uns anys.

El paper que faci Londres és molt important per determinar-ho, de moment no sembla que a Westminster hagin comprès del tot la necessitat de canviar d'estratègia. El 45% d'escocesos a favor de la independència fa que la devomax sigui irrenunciable però, tot i així la decepció per les promeses fetes pels unionistes durant la campanya que asseguraven canvis i més autogovern per Escòcia és cada dia major. I a tot això, se li suma la motxilla de la memòria històrica, ja plena de decepcions de les devolutions anteriors. I és que en el fons, els unionistes, majoritaris a Westminster, no la volen, la devomax, es tracta sobretot d'una falta de voluntat política. Cameron ja va evitar aquesta opció impedit que Salmond l'inclogués al referèndum, però davant la possible victòria dels independentistes els líders unionistes la van posar sobre la taula com a últim recurs, sabent que és la opció més majoritària i sòlida ara mateix.

Segons YouGov, els partidaris de la independència continuen sumant i a desembre de 2014 representen ja un 52%. L'SNP ha obtingut, a les passades eleccions generals, 56 dels 59 escons amb un 50% dels vots, i d'aquí uns mesos s'enfronta a unes eleccions al Parlament Escocès, que molt segurament li tornaran a donar la majoria absoluta. A més, molt probablement, el referèndum sobre la UE que convocarà Cameron pròximament demostrarà, una vegada més que els escocesos caminen en una direcció oposada a la del Regne Unit. Comença a ser difícil pensar que tot plegat sigui un "bluf" que es pot desinflar en qualsevol moment. El temps ho dirà. Però val la pena apuntar que, si tot segueix igual, els independentistes

continuen sumant, i l'Estat continua "restant", pràcticament immòbil, el relleu generacional pot acabar de fer possible un resultat potencialment positiu i, per tant, Escòcia podria fer els passos definitius cap a la seva independència en els pròxims deu anys.

8. BIBLIOGRAFIA

Aberdreen SNP (2015). History of the SNP. Disponible a: <http://aberdeensnp.org/node/9>

Bennett, A.; Kirkup, J. (7/5/2014). What is a hung parliament? *The Telegraph*. Disponible a: <http://www.telegraph.co.uk/news/general-election-2015/11583696/hung-parliament-meaning.html>

Black, A. (11/1/2012). A profile of SNP leader Alex Salmond. *BBC*. Disponible a: <http://www.bbc.com/news/uk-scotland-11510394>

Black, A. (11/1/2012). Scottish National Party profile. *BBC*. Disponible a: <http://www.bbc.com/news/uk-scotland-13315752>

Clark, T.; Wintour, P. (6/5/2014). General election 2015: Britain heading for hung parliament. *The Guardian*. Disponible a: <http://www.theguardian.com/politics/2015/may/06/general-election-2015-britain-heading-for-hung-parliament>

Clegg, D. (15/9/2014) David Cameron, Ed Miliband and Nick Clegg sign joint historic promise which guarantees more devolved powers for Scotland and protection of NHS if we vote No. *Daylirecord*. Disponible a: <http://www.dailyrecord.co.uk/news/politics/david-cameron-ed-miliband-nick-4265992>

Cochrane, A. (1/3/2013). The history the SNP is trying to forget. *The telegraph*. Disponible a: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/scotland/9903781/The-history-the-SNP-is-trying-to-forget.html>

Curtice, J. (16/21/2014). So How Many 16 and 17 Year Olds Voted? *What Scotland Thinks*. <http://blog.whatscotlandthinks.org/2014/12/many-16-17-year-olds-voted/>

Easton, M. 30/9/2013. How British is Britain? *BBC*. Disponible a: <http://www.bbc.com/news/uk-24302914>

Elliott, F. (9/5/2015). The 'sweetest victory'. *The Times*. Disponible a: <http://www.thetimes.co.uk/tto/news/politics/article4435459.ece>

Ferreira, S. (2015). Scottish Referendum and the Smith Process: what's next for Scotland? *Working Papers ICPS*, 336. Disponible a: <http://www.icps.cat/archivos/Workingpapers/wp336.pdf?noga=1>

Flanders, S. (9/1/2012). Scotland: A case of give and take. *BBC*. Disponible a: <http://www.bbc.com/news/business-16477990>

Greenslade, R. (32/10/2014). 'The Vow' and the Daily Record - creative journalism or political spin? *The Guardian*. Disponible a: <http://www.theguardian.com/media/greenslade/2014/oct/31/daily-record-scottish-independence>

Harries, B.; Byrne, B.; Lymperopoulou, K. (2014). Who identifies as Welsh? National identities and ethnicity in Wales. *The University of Manchester*. Disponible a: <http://www.ethnicity.ac.uk/medialibrary/briefings/dynamicsofdiversity/code-census-briefing-national-identity-wales.pdf>

Harvey, D.; Dawson, G. (19/9/2014). Scottish referendum: How first vote went for 16/17-year-olds. *BBC*. Disponible a: <http://www.bbc.co.uk/newsbeat/article/29279384/scottish-referendum-how-first-vote-went-for-1617-year-olds>

Institut d'Estudis Autonòmics (2011). Elecciones 2011: Escocia. *Generalitat de Catalunya*. Disponible a: http://www10.gencat.cat/drep/binaris/BEA17_eleccionesEscocia2011_esp_tcm112-155595.pdf

Keating, M. (2009). *La independencia de Escocia*. València: Publicacions de la Universitat de València.

Keating, M. (2014). Not Devo-Max Yet. *Centre on Constitutional Change*. Disponible a: <http://www.centreonconstitutionalchange.ac.uk/blog/not-devo-max-yet>

Kettle, M. (8/10/2014). A hung parliament in 2015? Yes. But the Lib Dems in coalition, I don't think so. *The Guardian*. Disponible a: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/oct/08/hung-parliament-2015-liberal-democrats-coalition>

Labour Party (2015). The History of the Labour Party. Disponible a: <http://www.labour.org.uk/pages/history-of-the-labour-party>

Lambert, H. A history of every general election since 1945 in 12 graphs. *May 2015*. Disponible a: <http://www.may2015.com/featured/a-history-of-every-general-election-since-1945-in-12-graphs/>

Learmonth, A. (12/3/2015). Nicola Sturgeon: David Cameron has no right to rule out a second independence referendum. *The National*. Disponible a: <http://www.thenational.scot/politics/nicola-sturgeon-david-cameron-has-no-right-to-rule-out-a-second-independence-referendum.2880>

Lord Ashcroft (19/9/2014). How Scotland voted, and why. Lord Ashcroft Polls. Disponible a: <http://lordashcroftpolls.com/2014/09/scotland-voted/>

Lord Ashcroft Polls. (2014). Post-referendum Scotland Poll. <http://lordashcroftpolls.com/wp-content/uploads/2014/09/Lord-Ashcroft-Polls-Referendum-day-poll-summary-1409191.pdf>

Monk, T.; Lambert, H. Can any party win a majority? *May 2015*. Disponible a: <http://www.may2015.com/category/seat-calculator/>

Office for National Statistics (2014). Compendium of UK Statistics. Disponible a: <http://www.ons.gov.uk/ons/guide-method/compendiums/compendium-of-uk-statistics/index.html>

Pittock, M. (2008). *El camí cap a la independència?: Escòcia des dels anys seixanta*. Girona: Pasqual Editor.

Redacció (19/09/2014). Scottish referendum: A timeline of independence. *News Letter*. Disponible a: <http://www.newsletter.co.uk/news/politics/scottish-referendum-a-timeline-of-independence-1-6300679>

Redacció (19/9/2014). Scottish referendum: Salmond to quit after Scots vote No. BBC. Disponible a: <http://www.bbc.com/news/uk-scotland-29277527>

Redacció (2015). Election 2015: Poll tracker. *BBC*. Disponible a: <http://www.bbc.com/news/politics/poll-tracker>

Redacció (2015). Election 2015: Results. *BBC*. Disponible a: <http://www.bbc.com/news/election/2015/results>

Redacció (25/11/2013). Scotland in numbers. *BBC*. Disponible a: <http://www.bbc.com/news/uk-scotland-24866266>

Redacció. (8/5/2015). Election results: Mapping Scotland's dramatic change. *BBC*. Disponible a: <http://www.bbc.com/news/election-2015-scotland-32621862>

Riley-Smith, B. (9/7/2014). Better Together outgunning Yes Scotland on major donations. *The Telegraph*. Disponible a: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/scottish-independence/10955079/Better-Together-outgunning-Yes-Scotland-on-major-donations.html>

Rodríguez-Aguilera, C.; Martínez, R. (2002). Procesos Autonómicos y partidos. En C. Rodríguez-Aguilera i R. Martínez *Sistemas de gobierno ártidos y territorio*, cap 3, p. 329 - 351. Madrid: Editorial Tecnos.

Rodriguez-Aguilera, C. (2003). Elecciones Autonómicas en Escocia y Catalunya: Ganan los partidos menores. Article indèdit.

Rodriguez-Aguilera, C. (2014). La autodeterminació de Escocia. *Artículo Anue*. Disponible a: <http://www.anue.org/sites/default/files/pdfs/la-autodeterminacion-de-escocia.pdf>

Sala, L. M. (19/5/2015). La fórmula dels independentistes escocesos. *Lliureimillor.cat*. Disponible a: <http://lliureimillor.cat/la-formula-dels-independentistes-escocesos-per-lola-martinez-sala/>

Sala, L.M.; Domínguez, G. (15/9/2015). Les claus per comprendre el referèndum d'Escòcia. *Directe.cat*. Disponible a: <http://www.directe.cat/noticia/367117/les-claus-per-comprendre-el-referendum-escocoes>

Sala, L.M.; Domínguez, G. (16/9/2015). “Espanya no vetarà l'entrada d'Escòcia a la Unió Europea”. *Directe.cat*. Disponible a: <http://www.directe.cat/noticia/367328/el-ministre-escocoes-dafers-exters-convenut-que-escocia-formara-part-de-la-ue>

Sala, L.M.; Domínguez, G. (16/9/2015). Qui ha darrere la campanya del #YesScotland ?. *Directe.cat*. Disponible a: <http://www.directe.cat/noticia/367451/qui-ha-darrere-la-campanya-del-yesscotland>

Sala, L.M.; Domínguez, G. (16/9/2015). Una furgoneta recorre les zones obreres d'Escòcia per fer campanya pel sí. *Directe.cat*. Disponible a: <http://www.directe.cat/noticia/367649/una-furgoneta-recorre-les-zones-obreres-descocia-per-fer-campanya-pel-si>

Sala, L.M.; Domínguez, G. (17/9/2015). “Súmate visita els seus homòlegs escocesos per encarar la campanya del 9N”. *Directe.cat*. Disponible a: <http://www.directe.cat/noticia/368392/sumate-visita-els-seus-homolegs-escocesos-per-encarar-la-campanya-del-9n>

Sala, L.M.; Domínguez, G. (17/9/2015). “Un mandat democràtic s'ha de respectar”. *Directe.cat*. Disponible a: <http://www.directe.cat/noticia/367744/un-mandat-democratic-sha-de-respectar>

Sala, L.M.; Domínguez, G. (17/9/2015). Els verds escocesos veuen la independència com una oportunitat. *Directe.cat*. Disponible a: <http://www.directe.cat/noticia/368307/els-verds-escocesos-veuen-la-independencia-com-una-oportunitat>

Sala, L.M.; Domínguez, G. (18/9/2015). El futur d'Escòcia en mans d'Escòcia. *Directe.cat*. Disponible a: <http://www.directe.cat/noticia/368641/el-futur-descocia-en-mans-descocia>

Sala, L.M.; Domínguez, G. (18/9/2015). El sí i el no de bracet a les urnes. *Directe.cat*. Disponible a: <http://www.directe.cat/noticia/368881/el-si-i-el-no-de-bracet-a-les-urnes>

Sala, L.M.; Domínguez, G. (18/9/2015). Els arguments del #YesScotland. *Directe.cat*. Disponible a: <http://www.directe.cat/noticia/368771/els-arguments-del-yesscotland>

Sala, L.M.; Domínguez, G. (18/9/2015). Escòcia decideix avui el seu futur amb tota normalitat. *Directe.cat*. Disponible a: <http://www.directe.cat/noticia/368898/escocia-decideix-avui-el-seu-futur-amb-tota-normalitat>

Sala, L.M.; Domínguez, G. (19/9/2015). El no guanya a Escòcia. *Directe.cat*. Disponible a: <http://www.directe.cat/noticia/368965/seguitment-de-la-nit-electoral>

Simpson, L.; Smith, A. (2014). Who feels Scottish? National identities and ethnicity in Scotland. *The University of Manchester*. Disponible a: <http://www.ethnicity.ac.uk/medialibrary/briefings/dynamicsofdiversity/code-census-briefing-national-identity-scotland.pdf>

SNP (2015). About Us. Disponible a: <http://www.snp.org/about-us>

Swinford, S. (8/5/2015). Ed Miliband 'sorry' as he resigns as Labour leader after General Election disaster. *The Telegraph*. Disponible a: <http://www.telegraph.co.uk/news/politics/ed-miliband/11591604/Ed-Miliband-to-quit-as-Labour-leader-after-general-election-disaster.html>

The Scottish Government (2013). Scotland's Referendum. Disponible: a <https://www.scotreferendum.com>

The Scottish Parliament (2015). Comparing our Parliaments – Overview. Disponible a: <http://www.scottish.parliament.uk/visitandlearn/60193.aspx>

The Smith Commission (2014). Lord Smith of Kelvin biography. Disponible a: <https://www.smith-commission.scot/lord-smith-kelvin-biography/>

The Smith Commission (2014). Report of the Smith Commission for further devolution of powers to the Scottish Parliament. Disponible a: https://www.smith-commission.scot/wp-content/uploads/2014/11/The_Smith_Commission_Report-1.pdf

Wells, A. (19/9/2014). How YouGov told the story of the Scottish referendum campaign. *YouGov*. Disponible a: <https://yougov.co.uk/news/2014/09/19/how-yougov-told-story-scottish-referendum-campaign/>

Wells, A. (8/5/2015). Election 2015 polling: a brief post mortem. *YouGov*. Disponible a: <https://yougov.co.uk/news/2015/05/08/general-election-opinion-polls-brief-post-mortem/>

What Scotland Thinks (2014). Do you think Alex Salmond has been the right person to lead the Yes campaign? Disponible a: <http://whatscotlandthinks.org/questions/do-you-think-alex-salmond-has-been-the-right-person-to-lead-the-yes-campaign#line>

What Scotland Thinks (2014). Do you think Alistair Darling has been the right person to lead the No campaign? Disponible a: <http://whatscotlandthinks.org/questions/do-you-think-alistair-darling-has-been-the-right-person-to-lead-the-no-campaign>

What Scotland Thinks (2014). Do you think the Better Together campaign so far has been positive or negative? Disponible a: <http://whatscotlandthinks.org/questions/do-you-think-the-better-together-campaign-so-far-has-been-positive-or-negative#bar>

What Scotland Thinks (2014). Do you think the Yes Scotland campaign so far has been positive or negative? Disponible a: <http://whatscotlandthinks.org/questions/do-you-think-the-yes-scotland-campaign-so-far-has-been-positive-or-negative#bar>

What Scotland Thinks (2014). What are your views on the the proposals from the Smith Commission to devolve extra powers to the Scottish Parliament? Disponible a: <http://whatscotlandthinks.org/questions/what-are-your-views-on-the-the-proposals-from-the-smith-commission-to-devolve-e#table>

Wilkinson, M. (19/9/2014). Scottish independence referendum poll: the latest tracker. *The Telegraph*. Disponible a: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/scottish-independence/11045624/Scottish-independence-referendum-poll-the-latest-tracker.html>

Wintour, P.; Mason, R. (8/5/2015) Ed Miliband resigns as Labour leader. *The Guardian*. Disponible a: <http://www.theguardian.com/politics/2015/may/08/ed-miliband-to-resign-as-labour-leader>

Wright, B. (26/4/2015). Election 2015: Manual sets out the rules for a hung parliament. *BBC*. Disponible a: <http://www.bbc.com/news/election-2015-32475098>